

№ 198 (20961)

2015-рэ илъэс

ГЪУБДЖ ЧЪЭПЫОГЪУМ и 27-рэ

> кыхэтыутыгьэхэр ыкіи нэмыкі къэбархэр тисайт ижьугьотэщтых WWW.ADYGVOICE.RU

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

ТХАКУШИНОВ

Ассоциацием икъутамэ Адыгеим къыщызэІуахыгъ

Адыгэ Республикэм и Ліышъхьэу ТхьакІущынэ Аслъан Урысыем ипредприниматель быслъымэнхэм я Ассоциацие и Президентэу Марат Кабаевым (дунаим щызэлъашіэрэ спортсменкэу Алина Кабаевам ят), мы организацием ивицепрезидентхэу Айдар Шагимардановымрэ Марсель Сабировымрэ, Адыгеим ипредприниматель быслъымэнхэм я Ассоциацие ипащэу Къэбэхь Руслъан тыгъуасэ аlукlагъ.

— тэркІэ ар зэкІэмэ анахь шъхьа І. Ащ дак Іоу, инвесторэу тишъолъыр къихьэхэрэм Іоф адэтшІэным тыфэхьазыр, ашкІэ административнэ пэрыохъу щы Іэп. Мы аужырэ илъэсхэм тиэкономикэ сомэ миллиарди 120-рэ фэдиз инвестициеу къыхалъхьагъ. Ассоциацием ащ фэдэ амалхэр иІэхэмэ, тигуапэу тыдэлэжьэщт, — къыІуагъ ТхьакІущынэ Ас-

ХьакІэхэм къызэрэхагъэщы-

Ассоциацием ежь фонд гъэнэфагъэ иІэп, ау шІуагъэ къэзытыщт проект щыІэ хъумэ, ар щыІэныгъэм щыпхырыщыгъэнымкІэ предпринимательхэм ІэпыІэгъу афэхъу, инвесторхэр къафегъотых.

– Гухэлъэу щыІэр бэ, ау ахэр гъэцэк Іэгъэнхэ фае. ЫпшъэкІэ къызэрэсІуагъэу, тэ тальэныкъок Іэ пэрыохъу щы Іэщтэп, республикэм игъэцэк юкю хэбзэ къулыкъухэр юф къыжъудашІэным фэхьазырых, — къы-

Іофтхьабзэм хэлэжьагъэх АР-м и Премьер-министрэу КъумпІыл Мурат, республикэм экономикэ хэхъоныгьэмкІэ ыкІи сатыумкІэ иминистрэу Ліыхэсэ Махьмуд, Адыгеим лъэпкъ ІофхэмкІэ, ІэкІыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адыряІэ зэпхыныгъэхэмкІэ ыкІи къэбар жъугъэм иамалхэмкІэ и Комитет итхьаматэу Шъхьэлэхъо Аскэр.

АР-м и Лышъхьэ зэlукlэгъум пэублэ псалъэ къыщишІызэ, хьакІэхэм шІуфэс къарихыгъ, игуапэу зэраlукlагьэр къыlуагь. Адыгеимрэ Асссоциациемрэ Іоф зэрэзэдашІэн алъэкІыщт лъэныкъохэм акІэупчІагъ.

Марат Кабаевым къызэриlyагъэмкІэ, шъыпкъагъэ хэлъэу зибизнес зэхэзыщэрэ предпринимательхэр Ассоциацием зэ-

репхых. Аркъым, тутыным якъыдэгъэкІын пылъхэр аштэхэрэп, нэмык лъэныкъохэмки шапхъэхэр яІэх. Ахэм зибизнес япхыгъэхэр ясатырэ хагъахьэхэрэп. Организациер предприниматель быслъымэнхэм апаеу щытми, нэмыкі дин зылэжьыхэрэри ащ къыхэхьанхэ алъэкІыщт. Ау ащ пае ыпшъэкІэ зигугъу къэтшІыгъэ пшъэрылъхэр ахэм агъэцэкІэнхэ фае.

- Мыщ дэжьым лъэпкъ е дин зэхэдз щы Іэнэу щытэп. Шъузэ Іухыгъэу зэрэщытыр сигуапэ. Пшъэрылъ шъхьа Іэр цыфхэм апае юф тшіэныр ары. Ассоциацием тыдэлэжьэным, тизэпхыныгъэ дгъэпытэным тыфэхьазыр, — къыІуагъ ТхьакІущынэ Аслъан.

Радикализмэм ыкІи экстремизмэм зэрапэуцужьыхэрэр, лъэпкъ ыкІи дин зэгурыІоныгъэр зыукъохэрэр яорганизацие зэрэхамыгъахьэхэрэр къыlуагъ нэужым гущыІэ зыштэгьэ Айдар

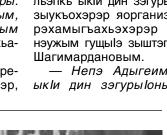
Непэ Адыгеим лъэпкъ ыкІи дин зэгурыІоныгъэ илъ гъэмкіэ, организацием иіофшіэн лъэныкъуитІоу зэтеутыгъ: апэрэр — къэралыгъо кlоцlым ис бизнесменхэм, ятІонэрэр нэмыкі къэралхэм ащыіэ предпринимательхэм, инвесторхэм зэпхыныгъэ адыряІэныр ары.

Іуагъ кІзухым ТхьакІущынэ Аслъан.

Сурэтхэр А. Гусевым тырихыгъэх.

УФ-м ипредприниматель быслъымэнхэм я Ассоциацие АдыгеимкІэ икъутамэ тыгъуасэ къызэІуахыгъ

ТХЬАРКЪОХЪО Адам.

Ясэнаущыгъэ къагъэлъэгъуагъ

Сэкъатныгъэ зиІэ кіэлэціыкіухэм ятворчествэ къызыщагъэлъэгъорэ республикэ фестивалэу навстречу» зыфиlорэр джырэблагъэ АР-м и Къэралыгъо филармоние **шык**Іуагь. Республикэм икъалэхэм ыкІи ирайонхэм къарыкіыгъэ кіэлэціыкіу 43-рэ ащ хэлэжьагъ.

Хабзэ зэрэхъугъэу, илъэс къэс мы Іофтхьабзэр Адыгэ Республикэм ІофшІэнымкІэ ыкІи социальнэ хэхъоныгъэмкІэ и Министерствэ зэхещэ. Мыщ къеблэгъагъэх ыпшъэкІэ зигугъу къэтшІыгъэ министерствэм ипащэ игуадзэу Хьапэе Марыет, бзылъфыгъэхэм ыкІи кІэлэцІыкІухэм яІофыгъохэмкІэ отделым ипащэу Абрэдж Нэфсэт, АР-м культурэмкІэ иминистрэ игуадзэу ШъэуапцІэкъо Аминэт.

Зипсауныгъэ пыч фэхъугъэ кІэлэцІыкІухэм ядунэееплъыкІэ къизыІотыкІырэ

Іэпэщысэхэр къызэрахьылІэгъэ къэгъэлъэгьоныр фестивалым ипэублагь. Сурэтхэр, дышъэидыкІхэр, щыгъыжъыехэм, хъэдэн шъабэм хэшІыкІыгъэ пкъыгъохэр, пхъонтэжъые ціыкіухэр къэзэрэугъоигъэхэм алъэгъун амал яІагъ. Шэуджэн районым ит къуаджэу Хьакурынэхьаблэ дэт интернатым чІэс Екатерина Журавлевам иІэшІагьэхэр къэгьэльэгьоным щыщых.

(Икіэух я 2-рэ нэкіуб. ит).

Депутатхэм апай

Адыгэ Республикэм и Къэралыгьо Совет — Хасэм ия 51-рэ зэхэсыгьо 2015-рэ ильэсым чьэпыогъум и 28-м щыІэщт.

Зэхэсыгъом зыщахэплъэщтхэ Іофыгъохэм ахагъэхьагъэх мыщ къыкІэлъыкІохэрэр: Адыгэ Республикэм изаконхэу «Адыгэ Республикэм и къэралыгьо Совет — хасэм идепутатхэм яхэдзын ехьылІагъ», «Сабыищ ыкІи ащ ехъу зиІэхэм ыпкІэ хэмылъэу яунаеу чІыгу Іахьхэр аратынхэмкІэ фитыныгъэу яІэхэр къызэрэдалъытэрэм ехьылlагъ» зыфиlохэрэм ятІонэрэу ахэплъэгьэныр; законопроектхэу «Адыгэ Республикэм и Конституцие гъэтэрэзыжьынхэр фэшІыгъэнхэм ехьылІагъ», «Урысые Федерацием и Генеральнэ прокурор Адыгэ Республикэм ипрокурор ІэнатІэ Іуагъэхьанэу игъоу ылъэгъурэмкІэ зэрэдырагъаштэрэм ехьылІагь», «2016-рэ ильэсым Адыгэ Республикэм ипенсионер рыпсэунымкіэ ахъщэ анахь макіэр гъэнэфэгъэным ехьылlагъ» зыфи-Іохэрэм, Адыгэ Республикэм изаконхэу «Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэ ихэдзын ехьыліагъ»,

«ЦІыфым ифитыныгьэхэмкІэ Уполномоченнэу Адыгэ Республикэм щыІэм ехьылІагь», «2015-рэ илъэсымкіэ ыкіи 2016-рэ, 2017-рэ ильэсхэм ячэзыу палъэк э Адыгэ Республикэм шокі зимыіэ медицинэ страхованиемкІэ и ЧІыпІэ фонд ибюджет ехьылІагь», «Муниципальнэ образованием ипащэ ихэдзын ехьылІагь», «Адыгэ Республикэм муниципальнэ къулыкъур зэрэщахьырэм ехьылІагь», «Муниципальнэ образованием иліыкіо къулыкъу идепутатхэм яхэдзын ехьылlагъ», «ЧІыпІэ зыгъэІорышІэжьыным ехьылІагь», «Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкІэ и Гупчэ комиссие ехьылІагь», «Сэкъатныгьэ зиІэхэм атегьэпсыхьэгьэ ІофшІэпІэ чІыпІэхэмкІэ квотэхэр гъэнэфэгъэнхэм ыкІи анахь макІэми ащ фэдэ чІыпіэхэм япчъагьэ зэрэхъурэм яхьылІагъ» зыфијохэрэм апэрэу ахэплъэгъэныр ыкІи нэмыкІ Іофыгьохэр.

Жуковскэм иурам тет унэу 22-м и Залышхоу зэхэсыгъохэр зыщызэхащэрэм сыхьатыр 11.00-м ащ иІофшІэн щыригъэжьэщт.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгьо Совет Хасэм и Тхьаматэу Владимир НАРОЖНЫЙ

120-рэ зикіыхьэгьэ гьогур Илъэси

БлэкІыгъэм ишІэжь аухъумэзэ...

Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ тхылъеджапІэ Къыблэ шъолъырым итхэм анахьыжъхэм ащыщ. РеспубликэмкІэ ар лъэпсэшхо зиІэ культурнэ кІэным иухъумакІу, фонд дэгъу щызэрагьэуІугь. Шъолъыр гупчэу зэрэщытыр къыгъэшъыпкъэу, республикэм имуниципальнэ тхылъ еджапІэхэр епхыгъэх, методическэ гупчэу щыт ыкІи шъолъыр мэхьанэ зиІэ межбиблиотечнэ абонементым игупч. Мыр Лъэпкъ реестрэу «Ведущие учреждения культуры России-2014» зыфиlорэм хагъэуцуагъ.

Лъэпкъ тхылъеджапІэм лъэныкъо зэфэшъхьафхэр къызэдиубытэу Іофышхо елэжьы, республикэ, федеральнэ культурэ программэхэм чанэу ахэлажьэ. ШІэныгъэ-ушэтын ІофшІэнышхор анахь ынаІэ зытетхэм ащыщ. ХэпшІыкІзу мы аужырэ илъэс 20-м тхылъеджапіэм Іофшіэкіэшіум нахь зыкъыщигъэнэфагъ ыкІи Лъэпкъ тхылъеджапІэм итарихъ, республикэм ит тхылъеджапІэхэм яІофхэр зэрэкІэкІхэрэр зэгъэшІэгьэнхэмкІэ макІэп ышІагьэр. 2002-рэ илъэсым щегъэжьагъэу тарихъ-библиотечнэ еджэнхэр зэхащэх, ахэр блэкІыгьэр агьэунэфынымкІэ ыкІи лъэбэкъукІэхэр ашІынхэмкІэ къашъхьапэх.

и Лъэпкъ тхылъеджапІэ имэфэкІ ин хигъэунэфыкІыгъ. Ар къэзыушыхьатырэ мэфэкІ Іофтхьэбзэ инэу, я VIII-рэ шъолъыр тарихъ-библиотечнэ еджэнхэу «О прошлом память сохраняя...» зыфиlорэмкІэ пчэдыжьым къызэІуахыгъ. Илъэси 120-рэ гъогур дахэу къэзыкІугьэ Лъэпкъ тхылъеджапІэм ыгъотыгъэ кІуачІэр. ІофшІэкІэ амалхэр къыщыраютыкыгъ.

МэфэкІым къырагъэблэгъагьэх Урысые къэралыгьо тхыльеджапіэм иіофышіэ шъхьаіэу И.В. Чадновар, Абхъаз Республикэм и Лъэпкъ тхылъеджапізу И.Г. Папаскир ыціэкіз щытым, Республикэу Темыр Осетием и Лъэпкъ научнэ тхылъеджапІэ, Къэбэртэе-Бэлъкъар Республикэм икъэралыгъо тхылъеджапІзу Т. К. Мэлбахъом ыцІэ зыхьырэм, Краснодар край шІэныгъэ тхылъеджапІэу А.С. Пушкиным ыцІэкІэ щытым къарыкІыгьэхэр ыкІи Адыгэ Республикэм икультурнэ лежьапізхэм яіофышізхэр.

Лъэпкъ тхылъеджапІэм имэфэкІ ин ипэгъокІзу зэхащэгъэ тарихъ еджэнхэр шІуфэс псалъэкІэ къызэІуихыгь АР-м культурэмкІэ иминистрэ игуадзэу ШъэуапцІэкъо Аминэт. Ныбжь дахэ зиІэ адыгэ Лъэпкъ тхылъеджапіэм Іофшіэть охшестві меільждэ ащ кіигъэтхъыгъ, мэфэкіымкіэ пстэуми къафэгушІуагъ.

Псэлъэ шъхьаІэу «Путь длиною в 120 лет» зыфиюрэр

Чъэпыогъум и 22-м АР-м Лъэпкъ тхылъеджапІэм ипащэу, АР-м культурэмкІэ изаслуженнэ ІофышІзу Къыкъ Бэлэ къышІыгъ. 1895-рэ илъэсым къэлэ интеллигенцием ишІоигъоныгъэкІэ зэхашэгъэ тхылъеджапІэм лъэпсэ дахэ иІэ зэрэхъугъэр, щытхъу хэлъэу гъогушхо къызэрикІугьэр къыриІотыкІыгь. Ащ пыдзагьэу АР-м и Лъэпкъ тхылъеджапІэ иІофышІэ чанестыневец или усктыш дех тхылъхэмкІэ хагьэунэфыкІыгьэх. Еджэнхэр лъагъэкІотагъ. Ащ гущыІэ ыкІи къиІотыкІын зэфэшъхьафхэр къыщашІыгъэх, ахэмкІэ зы сборник зэхэубытагъэ къыдагъэкІыжьыщт.

Тарихъ гъогу баир

АР-м и Лъэпкъ тхылъеджапІэ гьогушхоу къыкІугъэм фэгъэхьыгъэ мэфэк Іофтхьэбзэ шъхьаІэр апэдэдэ тхылъеджапІэр зыщагъэпсыгъэгъэ Пушкиным и Унэ щыкІуагъ. Тарихъ мэхьанэ зиІэ лъэпкъ мэфэкіым тхылъыр, шіэныгъэр зикіэсэ ціыфыби, хьакіаби къызфищэгъагъ.

Культурнэ хъугъэ-шІэгъэ иным Адыгэ Республикэм и Лышъхьэу ТхьакІущынэ Аслъан хэлэжьагъ. Адыгэ лъэпкъыр шІэныгьэм, гьэсэныгьэм, шъхьафитныгъэм афэкІонымкІэ, имурад инхэр зэшохыгъэ хъунхэмкІэ ШКМ-хэм афэдэ къабзэу, еджэпІэ-унэхэм, тхылъеджапіэхэм яшіогъэшхо къызэрэкІуагьэр, тхыльыр губзыгьагьэм, шІэныгъэм, культурэшхом якъэкІуапІзу зэрэщытыр кІигъэтхъызэ, Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ тхылъеджапІэ гъогушхоу къыкlугъэм диштэрэ купкІи, шъуаши зэришІыгъэр ЛІышъхьэм хигъэунэфыкІыгъ. Тхылъ мин 500-м ехъурэ фонд зэтегьэпсыхьагьэу тхылъеджапІэм щызэгъэкІугъэм узыфэе шІэныгьэр зыдэбгьотэщт тхыльхэр зэрэхэлъхэм, краеведениемкІэ отделым тиадыгэ тхакІохэм. шІэныгъэлэжьхэм ятхылъхэр, статьяхэр бэу зэрэчІэльхэр, ахэр электроннэ технологиякІэхэр къызыфагъэфедэхэзэ, ІэпкІэ-лъапкІэу зэрэзэрагъэкІухэрэр къыІуагъ. Мыщ фэдэ культурнэ гупчэшхом АР-м и Правительствэ ыкІи министрэхэм я Кабинет сыдигъуи анаІэ зэрэтырагъэтырэр, тхылъеджапІэм иколлектив инэу Къыкъ Бэлэ зипащэм июфшіэн зэригьэразэхэрэр, мэфэкі шіухьафтынэу автомобиль псынкіэр къызэраритыгъэр Лъэпкъ тхылъеджапіэм ифэшъошэ унакіэ фэшіыгъэныр ыгу зэрилъыр къыІуагъ. Тхылъеджапіэм июфышіэхэм ыкІи мэфэкІым хэлэжьэрэ пстэумэ ТхьакІущынэ Аслъан къафэгушІуагъ, творческэ лъэбэкъукІэхэр ашІынэу къафэлъэ-Іуагъ. Ащ ыуж гъэхъагъэхэр зиІэхэм наградэхэр афагъэшъо-

«Адыгэ Республикэм культу-

рэмкІэ изаслуженнэ ІофышІ» зыфиюорэ щытхъуціэр тхылъеджапіэм ибиблиограф шъхьаіэу Болэт Марыет ыкІи тхылъеджапІэм иотдел ипащэу Нина Плотнерчук афагъэшъошагъ. Джащ фэдэу АР-м и Лъэпкъ тхылъеджапІэ иколлектив ыкІи ащ ипащэу Къыкъ Бэлэ ЛІышъхьэу ТхьакІушынэ Аслъан рэзэныгъэ тхылъ афигъэшъошагъ.

АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм ищытхъу тхылъхэр Лъэпкъ тхылъеджапІэм ипащэу Къыкъ Бэлэрэ Светлана Литвиновамрэ Евгений Саловым аритыгъэх.

АР-м культурэмкІэ иминистрэу Къулэ Мыхьамэт Лъэпкъ тхылъеджапІэм имэфэкІ инкІэ пстэуми къафэгушІуагъ. ТхылъеджапІэхэр тхылъухъумэпіэ, тарихъухъумэпіэ инхэу зэрэщытхэр, тхылъым имэхьанэ ціыфлъэпкъымкіэ зэрэосэнчъэр къыІуагъ, къафэгушІуагъ, щытхъу ыкІи рэзэныгъэ тхылъхэр Лъэпкъ тхылъеджапІэм иІофышІэхэм аритыжьыгь, краеведениемкІэ отделым ипащэу Мыгу Сарэ Теуцожь Цыгъо имедаль фигъэшъошагъ.

АР-м и Къэралыгъо филармоние ипащэу Лышэ Рустем, культурэм иучреждениехэм ялыкохэри тхылъеджапіэм июфышіэхэм къафэгушіуагъэх. ЗимэфэкІ хэзыгъэунэфыкІыхэрэм апае республикэм итворческэ коллективхэм концерт

МАМЫРЫКЪО Нуриет. Сурэтхэр мэфэкІым къыщытырахыгъэх.

Тхьамафэм ихъугъэ-шІагъэхэр

Адыгэ Республикэм хэгъэгу кloцl Іофхэмкіэ и Министерствэ къызэритырэмкІэ, чъэпыогъум и 12-м къыщегъэжьагъэу и 18-м нэс республикэм бзэджэшІэгьэ 81-рэ щызэрахьагь. Ахэр: цыфым ыпкъынэ-лынэ шъобж хьылъэхэр тыращагьэхэу 1, гьэпцІагьэ зыхэлъ бзэджэшІэгъи 10, тыгъуагъэхэу 42-рэ, хъункІэн бзэджэшІагъэу 4, нэмыкІхэри. Экономикэм ылъэныкъокІэ хэбзэгьэуцугьэр гьогогьуи 4-рэ аукъуагьэу хэбзэухъумэкІо къулыкъухэм къыхагъэщыгъ. БзэджэшІагъэ зезыхьэгъэ нэбгырэ 61-рэ агъэунэфыгъ, зэхафын алъэкІыгъэр процент 71-м ехъу.

БлэкІыгьэ тхьамафэм Адыгеим игьогухэм хъугъэ-шІэгъи 7 къатехъухьагъ. Ахэм зы нэбгырэ ахэкІодагь, нэбгыри 10-мэ шъобжхэр атещагъэхэ хъугъэ. Ешъуагъэу рулым кІэрысхэу водитель 60 къаубытыгъ, гъогурыкІоным ишапхъэхэр гъогогъу 3115-рэ аукъуагъэу къыхагъэщыгъ.

Илъэси 3 тыралъхьагъ

Дышъэм хэшІыкІыгъэ хьапщыпхэр зытыгъугъэ хъулъфыгъэм ылъэныкъокІэ къызэІуахыгъэ Іофым Мыекъопэ къэлэ хьыкумыр хэплъагъ, ащ епхыгъэу унэшъо гъэнэфагъи ышІыгъ. Мы бзэджэшІагьэр зэрэзэрахьагьэм фэгьэхьыгьэ къэбар илъэсэу тызхэтым, шышъхьэІум УФ-м хэгъэгу кlоцl ІофхэмкІэ и Министерствэ иотделэу Мыекъуапэ щыІэм идежурнэ часть къыІэкІэхьагъ. Республикэм икъэлэ шъхьаІэ щыпсэурэ хъулъфыгъэм къызэриІотагъэмкІэ, сомэ мин 245-рэ фэдиз зытефэрэ дышъэ пкъыгъохэр шІуатыгъугъэх.

Полицием икъулыкъушІэхэм унэр къаплъыхьэзэ, сотовэ телефон къагъотыгъ, нэужым къызэрэнэфагъэмкІэ, тыгъуакІохэм ащыщ горэм ар къыгъэнагъ. ХэбзэухъумакІохэм зэхащэгъэ

оперативнэ-лъыхъун Іофтхьабзэхэм яшІуагъэкіэ, сыхьат заупэ тешіагъэу а бзэджэшІагъэр зезыхьагъэу зэгуцафэхэрэр къаубытыгъ. Ар Ставрополь краим щыщ, охътэ гьэнэфагьэкІэ Адыгеим Іоф щишІэщтыгъ. Хъулъфыгъэм лажьэ зэриІэр хьыкумым ыгъэунэфыгъ ыкІи илъэси 3 хьапс тырилъхьагъ.

Машинэхэр рифыжьэщтыгъэх

Адыгеим ыпэкІэ щызэрахьэгъэ бзэджэшІэгъитІу республикэм ихэбзэухъумакІохэм зэхафын алъэкІыгь. Машинэр зэрэрафыжьагъэм тури епхыгъэх. 2015-рэ илъэсым, жъоныгъуакІэм республикэм икъэлэ шъхьаІэ дэт автосервисхэм ащыщ мы бзэджэшІагьэхэр къыщыхъугъэх. Техническэ фэlo-фашlэхэр зыгъэцэкІэрэ станцием иІофышІэу илъэс 29-рэ зыныбжыыр ары бзэджэшІагьэ зезыхьагьэу зэгуцэфагьэхэр.

Полицейскэхэм нэужым зэрагъэунэфыгъэмкІэ. Мыекъчапэ шыпсэчрэ илъэс 58-рэ зыныбжь хъулъфыгъэм иавтомобиль ары кІэлэ ныбжьыкІэм апэ рифыжьагьэр. Ау тІэкІу тешІагьэу гьо гум къытехъухьэгъэ хъугъэ-шlагъэм ар хэфагъ, машинэр зэпыригъэзагъ. Ау бзэджашІэр ащ къыщыуцугъэп, автосервисым къыгъэзэжьи, ащ Іутыгъэ «иномарка» «печенов установ установ «иномарка» «иномар ПшъэдэкІыжь ымыхьыным пае бзэджашІэм зигъэбылъыгъ. нэмыкІ шъолъыр кІуагъэ. Ащ къыхэкІыкІэ, 2015-рэ илъэсым, шышъхьэјум федеральнэ розыскым ар ратыгъ. Полицием икъулыкъушІэхэм зэхащэгъэ оперативнэлъыхъун Іофтхьабзэхэм яшІуагъэкІэ, бзэджашІэм зызщигъэбылъын ылъэкІыщт чІыпІэр агъэунэфыгъ. АщкІэ Краснодар краим иоперативникхэр ІэпыІэгъу къафэхъугъэх. Хэбзэгъэуцугъэр зыукъуагъэр Новороссийскэ къыщаубытыгъ. Мы къалэм нэсыным пае бзэджашІэм автомобилэу «Волга» зыфиlорэр рифыжьагъ. Ышlагъэм ар еуцоліэжьыгь, зэхэфынхэр макіох.

«ЕтІэ унэжъым игимн»

ЖЪЫНЧЫГЪЭ

сшъхьэ къичэрэгъуагъ: «БлэкІыгьэр блэкІыгьахэу, ар гьашІэм хэкІыгъахэу, зыпари кІуачІи, шІагъуи къыпымыкІыжьынэу зыІохэрэр щыІэх. Ау, сэ сишІошІкІэ, хэукъох ахэр. Арэуштэу щытэп ар. Тэ зыдэтшІэжьырэп нахь, щыгъу ткіугъуаем яхьщырэу, тапэкіэ къикІыгъэми, тэри, таужкІэ къикІыщтми апкъынэ-лынэмэ ар ахэушъэфагъэу гъэшІэным къырэкІох. БлэкІыгьэр сыдигьуи чыжьэу щыІэп. ЕгъашІэми ащ гу тыринэрэп...» Мы гущыІэхэр Цуекъо Юныс иповестэу «КъэшъуакІом икъам» зыфиІорэм щыщых. Адыгэ тхэкІошхоу зигущыІэхэр ушъагъэхэм, зигущыІ эухыгъэхэр гущыІ эжъ-гъэсэпэтхыдэкІэ байхэм, зиадыгэ жабзэ ижъырэ гущыІэкІэ къабзэкІэ гъэпсыгъэм, акъылыгъэ зэгъэфэгъэ тхакІэр зишэным иповесть техыгьэ спектаклэу къагъэлъэгъуагъэр дэгъу дэдэ мыхъун ылъэкІыщтыгъэп. Адыгэ Лъэпкъ театрэм итеатральнэ лъэхъаныкІэ Цуекъо Юныс иповестэу «КъэшъуакІом икъам» зыфиlорэм техыгъэ пьесэмкІэ къызэІуахыгъ. Ар зытехыгъэр ыкІи зыгъэуцугъэр Хьакъуй Аслъан ары. Чъэпыогъум и 23-м апэрэу къагъэлъэгъуагъ.

Театральнэ лъэхъаныкІэм

«Гупшысэ гъэшІэгъон сэ икъызэІухын фэгъэхьыгъэ Іофтхьабзэм къыщыгущыІагъэх АР-м культурэмкІэ иминистрэу Къулэ Мыхьамэт, Лъэпкъ театрэм ипащэу Шъхьэлэхъо Светлан, Адыгэ телевидением итхьаматэ иІэпыІэгьоу ТІэшъу Светлан ыкІи нэмыкІхэр.

> Адыгэ лъэпкъым игууз пхырыкіэу, ихъишъэ къыіуатэу ар щыт. ЩыІэныгъэм кІэу къыхахьэрэмэ адихьыхыхэзэ, гушъхьэлэжьыгъэр зэрэч анэрэр, етІэ унэжъыр зэрэраутыжьырэм фэдэу лъэпкъым ихъишъэ зэрагъэк одыжьырэр, уасэ зыфашІыжьын къызэрэмынэжьырэр... Арэущтэу зыщыхъурэ лъэхъаным шъугъоныр, бзэгухьыныр, ціыфгъэкіодыныр къябэкІынэу регъажьэ. Ау щыІэх джыри археологэу къэшъуакІом икъамэ мэхьэнэшхо езытырэмэ афэдэхэр, лъэпкъым зыгу фэузыхэрэр, мыбэхэми. Адыгэ тарихъыр зэригъашІэу, ар къыухъумэу, адыгабзэр Іум-пэм ымышізу къэнэжьыгъэр макІэми, ахэр щыІэх гугъапІэ къатэу, тятэжъ пашъэмэ агъэлъапІэщтыгъэхэ адыгэ Іэпэщысэмэ, Іэдэ-уадэмэ, аужыпкъэм, шІэжьым ягупшысэхэр афэгъэзагъэхэу. ЕтІэ унэжъхэр раутыжьыгъэхэми, адыгабзэр зэрамыгъэшІэжьырэми. адыгабзэкІэ тхыгъэ гъэзетым емыджэжьхэрэми, гугъапІэ къэ

къыр хащыжьы.

Уадыгэмэ, адыгэу зыолъытэжьымэ, гучІэм нэсэу уезыгьэгупшысэныбэ спектаклэм хэлъ. Арэу щытми, повестыр спектаклэ пшІыжьыныр Іофыгъо псынкІэп. Ащ тамэ къыгуигъакІи, «мэшІо устхъоу къебыбылІэгъэ бзыухэм» ахэтэу

зытырэ нэбгырэ зырызмэ лъэп- иповесть шlaгъорэ lэпэlэсэныгъэшхо зыхэлъ режиссеррэ зэрэзэрихьылІагьэхэр ары. Ар Цуекъо Юныси, Хьакъуй Аслъани янасып. Адыгэ драматургиеми инасып. Сценэм ицІыф хъугъэ тиартистхэми гъэхъэгъэшхо ашІыгъ. Агуи апси утыгум зэрэхэлъыр джыри зэ къаушыхьатыжьыгь. Тиартистхэм

ошъогум нэс зыІэтыгъэр Хьакъуй Аслъан.

Тхыгъэ дэгъум спектаклэ дэгъу ренэу хэкІырэп, ау хэта зыІуагьэр тхыгьэ дэимкІэ спектаклэ дэгъу агъэуцугъэу? Спектаклэу тызэплъыгъэр дэгъу дэдэ зыкіэхъугъэр тхэкіошхом спектаклэ зэкІэлъыкІохэм роль зэфэшъхьафхэр къащашІых, ары пэпчъ театральнэ лъэгапІэмэ зэратетхэр, тызэрагъэгушхорэр къыхэзгъэщы сшіоигъу.

Спектаклэм хэт артистыр кІэухым нэс къэмышІэжьын зыхъукІэ, уегуцафэми, игущыІакІи, ымакъи зэрехъокІышъумэ, ар зэрэартистышхом уемыхъырэхъышэжь. Уджыхъу Марыет ары зигугъу къэсшІырэр, ащ нэнэжъ ироль дэгъу дэдэу къызэришІыгьэм фэшІ еплъыгьэхэр бэрэ Іэгу фытеуагъэх. Ныжъ-тыжъмэ сабыйхэр акІэкІэдзагъэхэу, гъэсэпэтхыдэ макъэр атхьакІумэмэ анэІусэу — джары адыгэ унагьор зэрэщытыгъэр. Хэгъэгу зэошхом къыхэкІыжьыгъэ лІыбланэхэр ящысэтехыпІэхэу шъэожъыехэр агъасэщтыгъэх. Хьакъуй Анзаур мытхъытхъэу, шъырытэу, къы орэр хигъэт ысхьэу ироль къешІы. Ар сценэм тет къодыеп, спектаклэм идунай зэу щыщ, илъэхъанэ ицІыф шъыпкъ. Тхьаркьохьо Теуцожь, Джолэкьо Рэщыд, Даур Жанэ, КІэмэщ Разиет, Бэгъушъэ Анзор, Болэкъо Адам ыкІи нэмыкІхэм ярольхэр къызэрашІыгъэм цІыфэу еплъыгъэхэр ыгъэрэзагъэх. ЗэлъашІэрэ шІэныгъэлэжьэу Хъоткъо Самир икlалэу Астемир апэрэу спектаклэм адыгэ къэшъо дахэкІэ хэлэжьагъ.

Лъэпкъ театрэм щылажьэхэрэм, ипащэхэм, спектаклэр зытехыгъэ тхыгъэм иавтор, зэкІэхэми ягухэль къадэхъугь. Ащ фэшІ тафэгушІо. «Мы повестым итхын зысэухым, сынэпсхэр къэкІуагъэхэу бэрэ сыщысыгъ, — ыІуагъ Цуекъо Юныс спектаклэ ужым зэфэхьысыжь гущыІэхэр къышІыхэзэ. — Джыри марышъ, тиартистмэ ар къызашІым, а гуузлыузыжъхэр скіэхэкіыжьыгъ. Тхьашъуегъэпсэу, Лъэпкъ те-«!дехеІшифоІи медть

ДЭРБЭ Тимур.

Ясэнаущыгъэ къагъэлъэгъуагъ

(ИкІэух).

— Хъэныр интернатым щытагьэшІагьэу, сыфэщагьэу сыпыль, — игуапэу къејуатэ Екатеринэ. — Ащ нэмыкізу, пхъэм пхъонтэжъыехэр ыкІи щыгъыжъыехэм сурэтхэр ахэсэшіыкіых.

Къэгъэлъэгъоным хэлэжьэгъэ кІэлэцІыкІу 13-мэ яІофшІагьэхэр щытхъу тхылъхэмкІэ, шІухьафтынхэмкІэ къыхагъэщыгъэх.

Нэужым фестивалыр шІуфэс гущы і эхэмкі экъыз эі у и хыгъ АР-м Іофшіэнымкіэ ыкіи социальнэ хэхъоныгъэмкІэ иминистрэ игуадзэу Хьапэе Марыет. Сэнаущыгъэу ахэлъым осэшІу къыфишІызэ, чанэу зыкъагъэлъэгьонэу, творческэ гъэхъагъэхэр ашІынхэу кІэлэцІыкІухэм ар къафэлъэІуагъ.

Концерт программэр едзыгъуищэу зэтеутыгъагъ: орэдІоныр, музыкальнэ Іэмэ-псымэхэм къарагъэ оныр ык и къэшъоныр. Ахэм уасэ афишІыгь жюрим.

Орэдюнымкіэ апэрэ чіыпіэр

Рамазан Гамзатовым (къалэу Мыекъуапэ) ыубытыгъ. ЯтІонэрэ чІыпІэр Кощхьэблэ районым къикІыгъэ Ольга Сафоновам фагъэшъошагъ. Максим Демур (Красногвардейскэ район) ящэнэрэ хъугъэ.

Музыкальнэ Іэмэ-псымэхэм къягъэІогъэнымкІэ Адыгэкъалэ къикІыгъэ Хъут Казбек анахь къахэщыгъ. ЯтІонэрэ чІыпІэр фагъэшъошагъ Василина Улькинам (къалэу Мыекъуапэ). Ящэнэрэ хъугъэ Давид Выровщиковыр (Мыекъуапэ).

Анахь къэшъокІо дэгъоу алъытагъэр Мэрэтыкъо Анзаур (Мыекъуапэ). ЯтІонэрэ чІыпІэр къыдихыгъ Мыекъопэ районым къикІыгъэ Татьяна Самко. Михаил Дрыгиныр (Мыекъуапэ) ящэнэрэ хъугъэ.

ТекІоныгъэ къыдэзыхыгъэхэм щытхъу тхылъхэмрэ ыкІи шІухьафтын лъапІэхэу магнитолэхэр, планшетхэр, DVD-плеерхэр аратыгьэх. Хэлэжьагьэхэу, ау текІоныгъэ къыдэзымыхыгъэхэри шытхъу тхылъхэмкІэ. МР-3 плеерхэмкіэ, телефонхэмкіэ агъэгушІуагъэх.

ІЭШЪЫНЭ Cvcaн. Сурэтым итыр: апэрэу зэнэкъокъум хэлэжьэгьэ Малика Алиевар, къэгъэлъэгъоным къырахьыліэгъэ Іэпэщысэхэм ащыщхэр.

Сурэтхэр Валентина Остапенкэм тырихыгъэх.

Гавердовскэм щыпсэухэрэр фэразэх

Мы аужырэ уахътэм Мыекъуапэ игъогубэхэр зэрагъэцэкіэжьырэр тинэрылъэгъу. **зэнэкъокъухэм ащытекіогъэ организациехэр ары** Іофшіэнхэр зыпшъэ дэкіыхэрэр.

Пэнэжьыкъое хъызмэтшІапІэу «Дортранссервис» зыфиІорэр ахэм зэу ащыщ. Мы Іофшіапіэм ипащэу Хьабэхъу Аскэри, ащ щылэжьэрэ цІыфхэми щытхъоу апылъыр макІэп. Мары джыри агъэцэкІэрэ ІофшІэн шъхьаІэм шъхьадэкІыхи, къутырэу Гавердовскэм щыпсэухэрэм ІэпыІэгъу афэхъугъэх. Къутырым изы урамэу Полевая зыфиlорэм гьогоу дэкlырэр ыпкІэ хэмыльэу агьэцэкІэжьыгь, ащ щыпсэухэрэр агьэрэзагъэх. А Іоф шІагъор зэшІозыхыгъэхэр Жэнэ Адам, Хьабэхъу Бислъан, Джэндэрэ Анзор ыкІи Цундышк Пщымаф. Урамым тес ціыфхэм «тхьашъуегьэпсэушхо» кіалэмэ apalo.

Къутырэу Гавердовскэр къалэу Мыекъуапэ хэхьэ ыкІи мы аужырэ уахътэм унэгъуабэмэ псэупіэкіэ къыхахы. Унакіэхэр ашіых, ціыфхэр ачіэтіысхьажьых, ау ягьогухэр шіыгьэхэп, ашІынхэуи гугъапІэ яІэу къашІэрэп. Ащ къыхэкІэу, къутырым щыпсэурэ цІыфхэм ямылъку зэхалъхьэзэ, гъогухэр ыкІи нэмыкІэу инфраструктурэм хахьэхэрэр агъэпсых. Ау зэкІэри афэшІырэп, яамал къыхьырэп. Джары хъызмэтшlaпləy «Дортранссервисым» иlэпыlэгъу гопэшхо цlыфхэм зыкіащыхъугъэр. Ахэр щысэтехыпіэу тиіэх.

(Тикорр.).

ТХЫЛЪЫМ ИЛЪЭТЕГЪЭУЦУ

Черкесиер лъэныкъуабэкіэ кыри къоль шізныгьаю ильэпкь тарихькіэ «Черкессі сады» ыкіи итхыльыкізу «

Чъэпыогъум и 16-м, 2015-рэ илъэсым гуманитар ушэтынхэмкіэ Адыгэ республикэ институтэу Т. КІэращэм ыціэ зыхьырэм этнологиемкіэ иотдел инаучнэ Іофышіэ шъхьаіэу, тарихъ шіэныгъэхэмкіэ кандидатэу, шіэныгъэхэмкіэ Адыгэ Дунэе академием (АМАН-м) ичленкорреспондентэу Хъоткъо Самир итхылъыкІзу «Открытие Черкесии» зыфиюрэм илъэтегъзуцо щы агъ. Іофтхьабзэр АКъУ-м иш Іэныгъэ тхылъеджапіэ щыкіуагъ. Мэфэкі лъэтегъэуцор пэублэ шіуфэс гущыіэкіэ къызэіуихыгъ тхылъеджапіэм ипащэу Лъэустэн Фатимэ.

Тхылъ лъэтегъэуцом хэлэжьагъэх АР-м иминистерствэ зэфэшъхьафхэм яліыкіохэр, лъэпкъ интеллигенциер, къалэхэу ТІуапсэ, Краснодар къарыкІыгъэ хьакІэхэр, Адыгэ къэралыгъо университетым ыкІи гуманитар ушэтынхэмкІэ Адыгэ республикэ институтым яшІэныгъэлэжьхэр, кlэлэегъаджэхэр, ныбжьыкІэхэр, журналистхэр.

МэфэкІ зэхахьэр лъигъэкІотагъ ыкІи зэрищагъ тарихъ шІэныгъэхэмкІэ докторэу, институтым этнологиемкІэ иотдел июфышіэ шъхьаі у Ацумыжъ Казбек.

Хъоткъо Самир итхылъыкІэу «Открытие Черкесии» зыфиІорэр илъэсыбэ ушэтынхэм къакіэкіогьэ Іофшіэгьэ инэу ылъытагъ Казбек. Самир Адыгэ къэралыгьо университетым тарихъымкІэ ифакультет истудентэу зыщытыгьэм къыщыублагьэу шІэныгъэ ІофшІэным зызэрэритыгъагъэр, ыныбжь илъэс 23-рэ хъугъэ къодыеу, университетыр къыухыгъэу «Ч -lenkecские мамлюки» зыфиlорэ иапэрэ тхылъ къызэрэдэкІыгъэр ыкІи мы темэмкІэ кандидат диссертациер 1997-рэ илъэсым къызэриушыхьатыгьэр къыlуагь. Хъоткъо Самир зэчый зыхэлъ ыкІи ушэтэкІо инэу зэрэщытыр кІигъэтхъыгъ. ИшІэныгъэ гупшысэ зэрэхъуаум: гурыт ліэшіэгъухэм адыгэхэм ятарихъ; адыгэ диаспорэм итарихъ; черкес мамлюкхэр; адыгэ-славян лъэпкъ культурэ зэпхыныгъэхэр гурыт ліэшіэгьухэм ыкіи джырэ уахътэр куоу ыкІи гъэшІэгъонэу къызэрэриІотыкІыгьэхэм Ацумыжъым ягугъу къышІыгъ. Самир июфшіагьэ пэпчъ осэшіу зэриІэр, тарихъ мэхьанэшхо зэрэкІоцІылъыр хигъэунэфыкІыгь. Самир «История Черкесии» (2002) зыфиlорэ итхылъ купкіышхо ушъагъэ зэриіэр, Мыекъопэ культурэм чІыпІэ ин зэрэщиубытыгъэр, шъыпкъэр иІ эубытыпІ эу зэрэтхэрэр дэгъугъэу филъэгъугъ.

АКъУ-м тарихъымкІэ ифакультет идеканэу, тарихъ шІэныгъэхэмкіэ докторэу Пэкіэшхо Нурбый тхылъ лъэтегъэуцор хъугъэ-шІэгъэ гуапэу лъэпкъымкІэ зэрэщытыр къыІуагъ. Черкесием. Кавказым ятарихъ тэ пстэуми ишъыпкъапІэ сыдигъуи тызэригъэгумэкІырэр. тызэрэлъыплъэрэр къыхигъэщыгъ. Са-

мир гушхогъэ ин зыхэлъ творческэ цІыфэу зэрэщытым ищысэу ылъытагъ итхылъыкІэу «Открытие Черкесии» зыфијоу тапашъхьэ къырилъхьагъэр. «Тарихъ лъэпсэ пытэ ІофшІагъэм иІ, зэкІэ къегъоты, зэрегъэкlу, зэпигъэщэн елъэкlы, иІоф хэшІыкІышхо фызиІ», ыІуагъ ПэкІэшхо Нурбый. Тхыльыр тарихъ куур къызщиІотыкІыгъэу, а пстэумэ шыхьат афэхъурэ картэ 40 фэдиз гурыт ліэшіэгъухэмкіэ къыщытыгъэу зэрэщытым къызэригъэбжьышІорэр, теплъэ-шъуашэу иІэри зэрэдиштэрэр, тхылъым икъыдэгъэкІын Іоф зыпшъэ ифагъэу, лъэпкъ фондэу «КІэным» фэгъэзагъэу Чэмышъо Гъазый «тхьауегъэпсэур» къызэрилэжьыгьэр, тхылъыр гьэшІэрэ тынэу адыгэхэм зэряІэщтыр игущыІэ щыкІигъэтхъыгъ. Самир тапэкІи псауныгьэ иІэу гьэхъэгъакіэхэм афэкіонэу фэлъэіуагъ.

Тарихъыр зикlасэу ыкlи ащ лъыплъэу, политикэу Гусэрыкъо Руслъан (Самир «История Черкесии» зыфиlорэ итхылъ икъыдэгъэкlакlo) гущыlэр лъигъэкІотагъ. Самир иІофшІэгъакіэ ямышіыкіэ къэіуакіэ зэрэфишІыгъэм шъхьэм гупшысабэ зэрэщызэпэкІигъэкІырэр щысэхэмкІэ къыгъэлъэгъуагъ. «Адыгэ шІэныгъэлэжьышхоу ХьэдэгъэлІэ Аскэр «Нартхэр» къызыдегъэкіым ыуж зыгорэ къэмыІожьыми хъущтыгъэ, къыІуагъ Руслъан, — ауми, тхыпъэу «Память нашии» зыфиюрэр ащ ыужым къыдигъэкІыгъ. Джащ фэд, Самир итхылъэу «История Черкесии» зыфиюрэри Іофшіэгъэшхо ухыгъагъ хэгъа-

хъуи, пыгъащи имыщыкІагъэу. Ау Самир къолъ шІэныгъабэр илъэпкъ тарихъкІэ «Черкесские сады» ыкІи итхыльыкІэу «Открытие Черкесии» къащиІотагъ шъыпкъэр ыгъэунэфэу, тарихъым лъэпсэ зафэр щызэхэфыгъуаеми».

Адыгеим, Къэбэртэе-Бэлъкъарым, Къэрэщэе-Щэрджэс республикэхэм яльэпкъ тхакоу Мэщбэшіэ Исхьакъ псэлъэ ин зэгъэкІугъэ илъэпкъ гумэкІи, гушІуагъуи къыхэщэу къыщишІыгъ. Кавказым ианахь лъэпкъыжъхэм ащыщхэу адыгэхэм ятарихъ гьогууанэ тынаІэ пстэуми тетэу непэ кlэугъоегъэн ыкІи ныбжьыкІэхэм афиІотыкІыгъэн, ягъэшІэгъэн зэрэфаер, уахътэр къызэрэомыжэрэр, тхакІуи, усакІуи, гъэсагъи, шІэныгъэлэжьи, къэралыгъо хабзи зэкъотхэу Іофышхо мышІэгъабэр зэшІуахынэу къяджагъ.

ШІэныгъэлэжь-этнографэу, Адыгэ къэралыгъо университетым икІэлэегъаджэу Унэрэкъо Мирэ игущыІэ анахь къыхигъэщыгъэр Хъоткъо Самир кІэлакІэу шІэныгъэм зэрэпыуцуагъэр, черкес мамлюкхэм ямызакъоу, уасэ зиІэ тхылъ зых-зыбл къызэрэдигъэкІыгъэр, ахэм купкІи, шъуаши зэряІэр ыкІи инаучнэ тхыгъипшІ пчъагъэхэмкІэ Самир цыхьэ зыфыуигъэшІын зэрэфызэшІокІырэр ары. Къабзэу Іоф зэришІэрэр, литературэу ыгъэфедэрэр сыдигъуи зэригьэунэфырэр, джащ фэдэу, ежь авторым игущыІи, игупшысэ хэхыгъи тхылъым чІыпІэ зэрэщагъотырэр. «ЛІэшІэгъу плІанэу урысые наукэм зыхэтым, Хъоткъо Самир икъэбар-тарихъ угъоикІэкІэ къахэлыдыкІы, — къыІуагъ Мирэ,

- зэхэфыгъэу матхэ, ащкІэ адыгэ напэр егъэдахэ. Самир иакъылкіэ, иамалкіэ зыфэбгъэдэн плъэкІыштыр шІэныгъэлэжьэу Латышевыр ары».

Зэхахьэм къыщыгущы агъ ТІуапсэ къикІыгьэ шІэныгьэлэжьэу Мэрзэкъэнэ Сергей Айтэч ыкъор. Зыпшъэ укlонэу щымыт акъылышІоу Самир зэрэщытыр кІигьэтхьыгь. ИшІэныгьэ Іофшіагьэ пэпчъ зы лъэныкъуакІэ горэ къыщиІотыкІыгъэу зэрэщытыр, шІэныгъэ куоу ІэкІэлъхэм яшІуагьэкІэ зэфэхьысыжь дэгъухэр Хъоткъом зэришыхэрэм лънтэныгъэ ыки цычаст деаминествующий сих Іуагь. Самир итхыльхэм уяджэ зыхъукІэ, Хэгъэгушхом иІахьэу тызэрэщытыр зэрэзэхытагъашІэрэр ыкІи ткІуачІэ къызэрэрагъэблырэр къыхигъэщыгъ.

Лъэтегъэуцом хэлэжьагъэх ыкІи псэльэ фабэхэр къыщаІуагъэх Краснодар къикІыгъэу Лазарь Голубевым, социологие шІэныгъэхэмкІэ докторэу Хьанэхъу Руслъан, Адыгэ къэралыгьо университетым тарихъымкІэ ифакультет икІэлэегъаджэу Ліыпціэкьо Русльан, университетым июфыші у Емыкі Нурджан, архитекторэу Бырсыр Батырбый, Чэмышъо Гъазый. Хъоткъо Самир итхылъыкІэу «Открытие Черкесии» зыфи-Іорэр, уеджэ къэс зы шІэныгъакІэ горэ хэбгъуатэу, къыпфызэІуихэу зэрэщытыр, Самир ышІэрэм зэкІэми шъо зэряІэр кІагъэтхъыгъ.

Тхылъым иавторэу Хъоткъо Самир гущыІэр зыратым, игуапэу къыфызэхэхьагьэхэм, къыфэулэугьэхэм «тхьашъуегьэпсэу» ариlуагъ. Іофтхьабзэр лъэтегъэуцор — адыгэ лъэпкъым ихъугъэ-шІэгъэ инэу зэреплъырэр кІигъэтхъыгъ. ЗэкІэ къајуагъэм мэхьанэ зэрэфишіырэр, ар зэкІэ къыдилъытэзэ, ынаІэ тетэу тапэкІи Іоф зэришІэщтыр къыІуагъ.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

Іофтхьабзэр рагъэжьагъ

Хьафизэхэм я Дунэе мафэ ипэгъокізу, урысые шіушіэ Іофтхьабзэу «Белая трость» зыфиіорэр чъэпыогъум и 15-м Мыекъуапэ шаублагъ. Мазэм къыкіоці (шэкіогъум и 15-м нэс) социальнэ нэшанэ зиіэ Іофтхьэбзэ зэфэшъхьафхэр рагъэкіокіыщтых.

къызэрэщытаІуагъэмкІэ, физическэ культурэмкІэ ыкІи спортымкІэ къэлэ

Мыекъопэ къэлэ администрацием комитетым сэкъатныгъэ зиlэхэм (хьафизэхэм) азыфагу спорт лъэпкъ гъэнэфагъэхэмкІэ зэнэкъокъухэр щызэ-

хищэщтых. КультурэмкІэ гъэІорышІапІэм Мыекъуапэ итворческэ купхэр зыхэлэжьэщтхэ программэ егъэхьазыры. Хабзэ зэрэхъугъэу, сэкъатныгъэ зиlэхэм яунагьохэм шІухьафтынхэр аратыштых.

Іофтхьабзэу «Белая трость» зыфи-Іорэр шіушіэ марафонкіэ шэкіогъум и 13-м зэфашІыжьыщт. Ащ имызакъоу, муниципальнэ программэу «Доступная среда» зыфиlорэм къыдыхэлъытагъэу, дэеу зылъэгъухэрэм хэушъхьафыкІыгъэ пкъы-гъохэр (тифлосредствэхэр) аlэкlэгъэхьэгъэнхэм пае къэлэ бюджетым къыхэхыгъэ субсидиехэр афатlупщы-

Зипсауныгъэ зэщыкъогъэ цІыфхэм ІэпыІэгъу афэхъугъэныр хэбзэ къулыкъухэм ыкІи обществэм япшъэрылъ шъхьаІ. Сэкъатныгъэ зи!эхэм гук!эгъу афэтшІыным, тынаІэ атедгъэтыным мэхьанэшхо иІ, — къыІуагъ Мыекъуапэ имэрэу Александр Наролиным.

ІЭШЪЫНЭ Сусан.

Арэу къычІэкІын адыгэ унэ-

гьо гупсэф щапІугьэ пшъашъэр

илъэс 14 хъугъэ къодыеу, Ас-

къэлэе гурыт еджапІэм икласси

8 къызэреухэу, Адыгэ кІэлэ-

егъэджэ училищэу Андырхъое

Хъусен ыцІэкІэ щытым чІэхьа-

ныр, щеджэныр къызыхэкІыгьэр.

КІэлэегъэджэ сэнэхьатыр ыгу-

кІэ шІокъабылыгъ. Училищым

шІэныгьэ зэбгьэгьотыщтми, егьэ-

джэкІэ шІыкІэ-шапхъэхэр къыз-

ІэкІэбгъэхьащтхэми, уиІэкІоцІ

дунай хэбгъахъо пшІоигъоми,

амалыбэ къыуеты. Сурэт илъэ-

си 4-м къыкІоцІ игуапэу а зэкІэ

зыхищагь. Анахьэу зэмызэщэу

зылъыплъэщтыгъэр адыгабзэмрэ

литературэмрэ ыкІи урысыб-

охшытыпо мынеслеішеств дев

зиІэ кІэлэегъаджэу ЖэнэлІ

Тэмар ары — нэхъоеу, Іэдэбэу,

шІэныгъэшхо зэриІэм узыфи-

щэу. ШІоигъуагъ джащыгъум

Сурэт ежьыри кІэлэегъэджэ

дэгъу хъунэу, иадыгабзэ кlиу-

гъуаеу ыкІи еджакІохэм шІу

аригьэльэгьоу аригьэшІэнэу. Пе-

дучилищыр къызеухым, пшъа-

шъэр Мыекъуапэ къыдэнагъ.

Адыгабзэр арегьашіэ, кіеугьуае фагьэшьошэгьагь. 2007-м щь гьэ республикэ зэнэкьокым л

Зиныдэлъфыбзэ ыкіи адыгэ шэн-хэбзэ дахэхэр зикіасэхэм ащыщ гуманитар ушэтынхэмкіэ Адыгэ республикэ институтэу Т. Кіэращэм ыціэ зыхьырэм бзэшіэныгъэмкіэ иотдел иіофышіэу, филологие шіэныгъэхэмкіэ кандидатэу Анцокъо Сурэт.

КІэлэцІыкІу ІыгъыпІэу N 38-м кІэлэпІоу щыригъажьи, илъэси 4-рэ Іоф ышІагъ.

Сабыйхэр зыфэдэхэ шъыпкъэр ышІэнымкІэ мы илъэсхэм яшІуагъэ къэкІуагъ. ІофшІэным готэу, заочнэу Адыгэ къэралыгъо университетым ипедагогическэ факультет ублэпІэ классхэмкІэ (адыгабзэмрэ литературэмрэ ащебгъэшІэн уфитэу) къеухыжьы.

Мы илъэсым, 1997-м, Мыекъопэ гурыт имыкъу еджапІэу N 20-м тимылъэпкъэгъу еджакІохэр адыгабзэмкІэ щыригъэджэнхэу Іохьэ. Илъэс 23-рэ хъугъэу Сурэт кІэлэегьэджэ сэнэхьатым Іоф решІэ, институтми чанэу июф щыкіещы. 2006-рэ илъэсым щегъэжьагъэу илъэсибгъу хъугъэу гуманитар ушэтынхэмкІэ Адыгэ республикэ институтым Іут. Адыгабзэр научнэу зэгъэшІэгъэным, егъэджэн Іофэу зыхэгъозагъэри шъхьапэ фэхъу. 2009-рэ илъэсым Анцокъо Сурэт (филологие шІэныгъэхэмкІэ докторэу Тхьаркъохъо Юныс иІэшъхьэтетэу) кандидат диссертациер темэу «Адыгабзэм мыдэныгьэ шъуашэр къызэрэщытыгьэ шlыкlэхэр» зыфиlорэмкlэ къыушыхьатыгъ.

КІэлэегъаджэу, шІэныгъэлэжьэу Анцокъо Сурэт анахь узэрехъопсэнэу щытыр зэрэюфшіакІор ары. Адыгабзэр зэриухъумэщтэу, зэригъэбаищтым зыкІи дэшъхьахырэп. КІэлэеджакІохэм адыгэбзэ урокхэр агу нахь зэрэригъэхьыщтхэм пае урок пэпчъ гъэпсыкІэ-шІыкІакІэ горэ хелъхьэ. Сыдигъуи методическэу зэдиштэу исыхьатхэр егъэпсых. Адыгабзэм идэхагьэ зэхаригьашІэу иурокхэм гушыІэ шэрыохэр, гущыІэжъхэр, усэхэр ыкІи пшысэ ціыкіухэр ащегьэфедэх, лъэпкъым ижэрыю творчестви, икультури, адыгабзэм ибзэ хабзэхэри афыреІотыкІых.

Сурэт адыгабээм гуетыныгъэу фыријэм готэу, ар еджакіохэм ягъэшіэгъэнымкіэ къулай-амалэу, сэнэхьат іэпэіэсагъэу иіэр къыгъэлъагъоу илъэс зэфэшъхьафхэм (2001-м, 2007-м, 2008-м, 2013-м) къэлэ ыкіи республикэ зэнэкъокъухэу «Илъэсым икіэлэегъадж» зыфиіохэрэм ахэлэжьагъ. 2001-м къэлэ зэнэкъокъум я ІІІ-рэ чіыпіэр къыщы

фагьэшъошэгьагь. 2007-м щыІэгьэ республикэ зэнэкьокьум льэныкъуитІукІэ — «АдыгабзэмкІэ анахь кІэлэегьэджэ дэгъу» ыкІи «АдыгабзэмкІэ анахь кабинет дэгъур» зыфиІохэрэмкІэ къыхагьэщыгь. 2008-рэ илъэсым «УФ-м зэикІ гьэсэныгъэмкІэ иІофышІэ гьэшІуагь» зыфиІорэ бгъэхалъхьэр къырапэсыгь. 2013-рэ илъэсым «Учитель родных языков» зыфиІорэ республикэ зэнэкъокъоу апэрэу зэхащэгьагьэм а І-рэ чІыпІэр къыщыфагьэшъошагь.

Джащ фэдэу, мы цІэ дэдэр зиІэ шъолъыр Іофтхьабзэу Чэчэн Республикэм щызэхащэгъагъэм Сурэт щыІагъ ыкІи мастер-класс къыщитыгъ. Ащ фэдизым кІэлэегьэджэ-шІэныгъэлэжьым иуахътэ ыкІи игупшысэ зытыригъэкІуадэрэр тиадыгабзэ нэмык лъэпкъыбзэхэм ауж къимынэныр ыкІи къахэгъэщыгъэныр ары. Анцокъо Сурэт егъэджэн ІофымкІэ ІэкІэлъ хъугъэ ІэпэІэсэныгъэр, къулайныгъэр къызфигъэфедэхэзэ, учебникхэм, методическэ Іэпы-Іэгъухэм, урокым изэхэщэнкіэ къашъхьапэщт материалхэр зыдэт тхылъхэм якъыдэгъэкІын хэлажьэ. Тимылъэпкъэгъухэм апае я 8-рэ классымкІэ «Адыгабзэ» къыдигъэкІыгъ. «Рабочая тетрадь по адыгейскому языку» зыфиюрэр Іахьитюу гощыгъэу 2003-м ыкІи 2004-м къыдэкІыгьэх. А 1 — 4-рэ классхэм апае «Адыгабзэ» (авторхэр — С. Анцокъу, Г. Зезэрахь, Р. Индрысыр) къыхаутыгъ. Джащ фэдэу тетрадьхэр а 1 — 2-рэ классхэм (авторыр — С. Анцокъу), я 3-рэ классхэм (Анцокъор, Индрысыр, КІэсэбэжъыр зэгъусэхэу) ыкІи я 4-рэ классхэм апае (Анцокъомрэ Къайтмэсымрэ) къыдагъэкІыгъэх.

Анцокьо Сурэт кіэлэегьэджэн Іофым готэу, ащ фэдэ къабзу егугьоу егьэцакіэ шіэныгьэлэжьыныри. «Анцокьо Хьаджыбэч» зыфиіорэ тхыльыр адыгэ алфавитым иапэрэ зэхэгьэуцуакіохэм ащыщыгьэм фэгьэхьыгьэу къыдигьэкіыгь. Бэмышіэр орфографиемкіэ гущыіальэ «Адыгабзэмкіэ тхэн-хэбзэ гущыіаль» ыіоу, Зекіогьу Уцужыкьо ымыухэу къыгьэнэгьэгьэ нэкіубгьо 500-м Бырсыр Батырбыйрэ ежьыррэ Іоф дашіи, нэкіубгьо 1500-рэ хъоу къыдагьэкіыгь.

Сурэт доктор диссертациеу «Адыгэхэм яфольклор ибзэ нэшанэхэр» зыфиюрэм юф зэрэдишрэрр къыруагъ. Бзылъфыгъэ шраныгъэлэжым, крэлегъаджэм ыки Ным имафэхэр сыдигъуи ушъагъэх. «Узэгугъурэр къыогугъужы» аю, арышъ, щэч хэлъэп игугъэ зэрэкрахьащтым.

Сурэт кlалэрэ пшъашъэрэ иl. Къом къыщагъ, сабый иl, арышъ, Сурэт ныбжьыкlэми, нанэ хъугъэ. Ипшъэшъэжъыеу Джэнэт я 7-рэ классым щеджэ.

Джащ фэдэх имафэхэр адыгабзэмкіэ кіэлэегъаджэу, адыгабзэр кіэзыугъоерэ шіэныгъэлэжьэу Анцокъо Сурэт. Бэмышіэу «Адыгэ мэкъэпчъ чэфыр» зыфиюрэр кіэлэціыкіухэм апае ащ зэхигъэуцуагъ.

МАМЫРЫКЪО Нуриет. Сурэтым итыр: **Анцокъо Сурэт.**

Ныбджэгъу лъапіэхэр!

Литературнэ зэнэкъокъоу «Шэфлъагъу» зыфиlорэм ишапхъэхэр

1. Шэпхъэ зэхэтхэр

- 1.1. Тилъэпкъ икультурэ, ыбзэ къызэтегьэнэжьыгьэнхэр, титарихъ къыткlэхъухьэрэ лізужхэм ащымыгьэгьупшэгьэныр, а зэпстэури художественнэ тхыгьэхэм къащиlотыкlыгьэныр литературнэ зэнэкъокъоу «Шэфлъагъу» зыфиlорэм ипшъэрылъых.
- 1.2. Премиер лъэныкъуищыкІэ гъэшъо шэгъэщт:
- 1) тарихъ-краеведческэ рассказыр Адыгеим итарихъ ыкІи ащ хэхьэгъэ цІыфхэм афэгъэхьыгъэщт;
- 2) очеркыр е эссер адыгэхэм янепэрэ щыlакlэ къытегущыlэнхэ фае; 3) поэзиер.
- 1.3. Зигугъу къэтшіыгъэ жанрэхэм арылъ тхыгъэхэу хъугъэ-шіагъэхэм, организациехэм, ціыфхэм, къулыкъухэм яхьыліагъэхэу Адыгеим итарихъ ыкіи янепэрэ щыіакіэ япхыгъэ Іофшіагъэхэр арых тызыхэплъэщтхэр.
- 1.4. Тхыгъэхэм яинэгъэщтымкіэ шап-хъэхэр: прозэр тхьэпи 5-м мынахь макізу, 15-м къемыхъоу, форматэу А4-м тетын фае, сурэтхэри (щыІэхэмэ) зэрэдыхэтхэу (шрифтыр Тітев, шрифтым иинэгъэщтыр 12, сатырхэм язэпэчыжьэгъэн фаер 1,5); поэзиер: усэхэр тхьэпи 5-м мынахь макізу, 15-м къемыхъоу, форматэу А4-м тетын фае,

сурэтхэри (щыІэхэмэ) зэрэдыхэтхэу (шрифтыр — Times, шрифтым иинэгъэщтыр — 12, сатырхэм язэпэчыжьэгъэн фаер — 1,5);

- 1.5. Зэнэкъокъум Іофшіагъэхэр зэраштэхэрэмкІэ мэкъэгъэІур зэнэкъокъум и ЗэхэщэкІо комитет къызэритырэр: республикэ гъэзетэу «Адыгэ макъэм» Шапхъэхэр къыхеутых, ахэр зэрыт письмэхэр республикэм имуниципальнэ псэупІэхэм, хэбзэ къулыкъухэм афегъэхьых. Зэнэкъокъум Іофшіагъэхэр вщырахьылІэн фэе уахътэр, текІуагъэхэр къызэрэхахыщтхэр мэкъэгъэlум къыщиlотыкlыгъэх. Лъэныкъо пэпчъкІэ текІоныгъэ къыщыдэзыхыхэрэм дипломыр, ахъщэ шІухьафтыныр афагъэшъошэщтых ыкІи ятхыгъэхэр республикэ гъэзетэу «Адыгэ макъэм» къыщыхаутынхэ фитыныгъэ яІэщт.
- 1.6. Зэхэщэк о комитетым ихэушъхьафык ыгъэ шухьафтын зыфагъэшъуашэхэрэм, ащ фэдэхэр къыхэк ыхэмэ, диплом шъхьафхэмрэ зэнэкъокъум испонсор иахъщэ шухьафтынхэу сомэ 3000, 2000 ык и 1000 хъухэрэр аратыщтых.
- 1.7. Зэхэщэк о комитетымрэ жюримрэ фитыныгъэ я апэрэ премиер амыгъэшьошэнэу, ащ амал къытыщт хагъэунэфык-хэрэм япчъагъэ хагъэхъонэу.
- 1.8. Іофшіагъэхэм жюрим хэтхэм рецензие афашіырэп, аратыжьыхэрэп ыкіи шапхъэхэм, зэнэкъокъум икізуххэм афэгъэхьыгъэу авторхэмрэ ахэм яшіо-игъоныгъэхэр къизыіотыкіыхэрэмрэ адэ-

гущыІэхэрэп ыкІи афатхэхэрэп.

- 1.9. ТекІоныгъэр къыдэзыхырэр нахь мэкъабэ зыфатырэр ары.
- 1.10. Макъэхэр зэфэдиз хъумэ, жюрим итхьаматэ аужырэ гущы эр ий.
- 1.11. Зэнэкъокъум хэлэжьэн фитыныгъэ зиlэхэр зыныбжь илъэс 35-м мынахьыбэхэр арых.

2. Жюрим хэтыщтхэр зэнэкъокъум и Зэхэщэкlо комитет егъэнафэх.

3. Тхыгъэхэр зэнэкъокъум аштэнхэм шапхъэу пылъхэр

- 3.1.Зыми ыпэкіэ къыщыхамыутыгъагъэхэу адыгабзэкіэ тхыгъэ произведениехэр арых зэнэкъокъум аштэщтхэр. Зэнэкъокъущтхэм аныбжь илъэс 35-м шіокіы хъущтэп. Лъэныкъо пстэуми зы авторым итхыгъэхэр ахигъэлэжьэнхэ ылъэкіыщт, ау текіоныгъэр къызщыфагъэшъошэщтыр зы.
- 3.2. ПочтэкІэ е зэнэкъокъур зэхэзыщагъэхэм яадрескІэ къахьыгъэ ІофшІагъэхэр арых зыхэплъэщтхэр.
- 3.3. Іофшіагьэм иавтор итхыгьэ зэнэкьокъум химыгьэлэжьэжьынэу шіоигьоныгьэ иіэ хъумэ, ащ фэгьэхьыгьэ льэіу тхыль зэнэкьокъум ипащэ ыціэкіэ къытхын фае.
- 3.4.Зэнэкъокъум зитхыгъэ къезыхьыліэрэм письмэ иіофшіагъэ къыригъэгъусэн фае мыщ фэдэ къэбар итэу: зэнэкъокъум хэлажьэрэм фэгъэхьыгъэу; телефонхэмрэ адресхэмрэ (почтовэр ыкіи иэлектроннэр); авторым итворческэ щыіэныгъэ кіэкі (нэбгырэ заулэмэ зэдатхыгъэмэ, зэкіэми ятворческэ щыіэныгъэ кіэкі) ылъэкъуаціэ, ыціэ, ятаціэ, ціэтедзэр (иіэмэ); къызыхъугъэ илъэсыр, гъэсэныгъэу иіэр ыкіи исэнэхьат; хэутыгъэ іофшіэгъэ шъхьаіэхэм язэмліэужыгъуагъ (ащ фэдэхэр иіэхэмэ); произведением ыці;
- 3.5. Произведениехэр хэутыгъэнхэ е Microsoft Word, RTF зыфиlорэ форматхэм адиштэнхэ фае (шрифтыр Times New Roman, шрифтым иинагъэ 12, са-

тырхэм язэпэчыжьагьэ — 1,5) зы экземпляр хъоу. Сурэттехыгьэхэр, сурэтхэр ыкlи нэмыкl иллюстрациехэр файл шъхьафхэм арытынхэ фае.

- 3.6. Зэнэкъокъум пае Іофшіагъэхэу электроннэ почтэкіэ къагъэхьыхэрэм письмэу ягъусэщтыр ары (ежь письмэм итыр ары нахь, файлэу къырагъэгъусэхэрэр арэп) авторым ылъэкъуаціэ, ыціэ, ятаціэ, лъэныкъоу зэнэкъокъум зэрэхэлэжьэщтыр зэрытынхэ фаер.
- 3.7. Урысыем и Почтэ Іоф зэришІэрэмкІэ ыкІи тхыгъэхэр игъом къымыгъэхьыгъэхэмэ, ЗэхэщэкІо комитетым пшъэдэкІыжь ыхьырэп.
- 4. Зэнэкьокъум хамыгьэлажьэхэрэр 4.1. Факскіэ къагьэхьыгьэ произведениехэр.
 - ниехэр. 4.2. Іэпэрытххэр.
- 4.3. Произведениехэм яинэгъэн фаеу зэнэкъокъум и Шапхъэхэм къыдамылъы-тэхэрэр.
- 4.4. Зэнэкъокъум илъэныкъохэм адимыштэрэ жанр зиlэ тхыгъэхэр.

5. Произведениехэр зэнэкъокъум къызатынхэ фэе уахътэр

- 5.1. 2015-рэ илъэсым игъэтхапэ и 20-м къыщыублагъэу шэкlогъум и 30-м нэс.
- 5.2. Зэнэкъокъур зызэфахьысыжьыщтыр тыгъэгъэзэ мазэм и 10-м къыщыублагъэу и 14-м нэс.
- 5.3. 2015-рэ илъэсым итыгъэгъэзэ мазэ ыкіэм зэнэкъокъум текіоныгъэ къыщыдэзыхыгъэхэр агъэшіощтых.
- 5.4. Зэнэкьокьум кlэухэу фэхьугьэр республикэ гьэзетэу «Адыгэ макъэм» къыхиутышт.

6. Зэнэкъокъум щытекіуагъэхэр зыщагъэшіощтхэр

Зэнэкъокъум щытекІуагъэхэр къалэу Мыекъуапэ щагъэшІощтых.

7. Зэхэщэкіо комитетыр

Адресыр: къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197 E-mail: adygvoice@mail.ru Тел.: 8(877 2) 52-49-44

ТХЫЛЪЫКІЭХЭР

Мы романыр Юныс итрилогиеу «Унэ плъыжь» зыфи-Іорэм иятІонэрэ тхылъ, зыфэгъэхьыгъэр адыгэ лъэпкъым тарихъ хъугъэ-шІэгъэ къин зэфэшъхьафыбэу къызэринэкІыгъэхэр ары. Анахь игъэкІотыгьэу къыІуатэрэр Хэгьэгу зэошхом илъэхъанэу нэмыц хъун-

Итарихъ романыкІэ къыдэкІыгъ

Зэльашіэрэ тхакіоу Цуекьо Юныс итворчествэ лъыплъэхэрэр романыкізу «Ліакъом итамыгъ» зыфиюу бэмышыу къыдэкыгъэм ыгъэгушющтых.

кlакlохэм мэзихым къыкlоцl Адыгэ хэкур заІыгъыгъэр ары.

Тхылъэу «ЛІакъом итамыгъ» зыфиюорэм Цуекъом зэкіэіэбэжь шіыкіэри щигъэфедагъ ыкІи адыгэ лъэпкъым Урыс-Кавказ зэошхоу, илъэсишъэ Іэпэ-цыпэ зыкъудыигъэм адыгэхэр зэрехъулІагъэхэр, хьазабыбэу ащыпэкІэкІыгъэр, адыгэхэр ащ ипхъыхьэ-итэкъу зэришІыгьэхэр къыщегьэлъагьо.

Псэ зыпыт пстэумэ, анахьэу цІыфым, мы дунэешхом щищэчэу, щызэхишІэрэм, адыгэ лъэпкъым игъогу урыплъэмэ, ащ лъапэр пызыутырэ лъэныкъуабэ зэриlагъэр мы рома-

ным зэхыуегъашІэ. Юныс итхылъыкІэу «Лъэпкъым итамыгъ» зыфиюрэр тарихъ Іабгъу-Іабгьоу зэхэль: совет хабзэм иуахътэ зыфэдагьэр хэти ри-Іуатэ шІоигъу тхакІом, сыда помэ мы уахътэр ыпэрэхэм къахэзыгъэщыгъэр, егъашІэм зыкІэхъопсыгьэхэ зэфэдэныгьэр цІыф жъугьэхэм зэрагьотыгьэр, лажьэрэм, хэтми, илэжьапкІэ зэригьотыжьыщтыр, Іофым цІыфыр зэрипіурэр кіигъэтхъэу колхоз-совхозхэр зэхэщагъэ зэрэхъугъэхэр, коллективизациер Адыгэ хэкум зэрэщырекІокІыгъэр Юныс къыщыриІотыкІыгъэх. Ау совет хэгъэгум игъэпсыгьо уахътэ лажьи хьакъи зимыІэ анахь цІыфышІухэр, еджэгьэ-гьэсагьэхэр, анахь хыехэр зэрагъэк одыщтыгъэхэм, «репрессиекІэ» зэджагъэхэри лъэхъэнэ гомы о зэрэщытыгъэм романым чІыпІэ щиубытыгъ.

Сэ сишІошІыкІэ, авторым анахь тигьашІэмэ шІоигьор охътэ пычыгьо пэпчь цІыф льэпкъхэмкІэ сыдигьуи гумэкІыгьохэр зэрепхыгъагъэхэр, адыгэ лъэпкъми а къиныгъохэр къызэрэзэринэкІыгъэхэр ары.

Джырэ мафэхэм тилъэпкъкІэ анахь Іофыгьо инэу къэуцухэрэм Цуекъо Юныс мы романым ынаІэ ащытыригъэтыгъ, ар — ныдэлъфыбзэр лъэпкъым зэрэlэпызырэр, зэрэlэкlэкlырэр ары. «ТэшІэ, тэшІэ...» аloу гьэсэныгьэ лэжьапІэхэм яІофышІэхэм бэрэ зэхэтэхыми, апч шыкъу чагъэр зэрэзэхэщхэжьыгъуаеу

пстэуми піэ зэкіэмыдзагъэу, узэдеlэжьэу щымытмэ, мы loфыгъом икъызэтегъэуцожьын хэхъон шІагъо зэрэщымыІэр тхакІом тегъашІэ, игумэкІгукlаехэмкІэ къыддэгуащэ.

НэкІубгьо 500 хъурэ романыр кіэкіэу къипіотыкіынэп, ау тхылъыкІэр адыгэ лъэпкъым ышъхьэ къырыкІуагъэр пшІэнымкІэ, уиблэкІыгъэ ущыгъозэнымкІэ, «ер къызэрыкІырэр кіэнкіэ зан» зэраіоу, лъэшэу унаІэ зэтемытыжьэу, узэфэмысакъыжьмэ, къыпщышіын ылъэкІыщтым итхыд. Лъэпкъым изыкІыныгъэ, игупсэфыныгъэ, лъэпкъ акъылым изэтетныгъэ, гукъэбзэгъэ шъыпкъагъэм акlyачІэ зэхыуигъашІэу мы романыр тхыгъэ. Бэ гупшысэу къыгъэущырэр, шъхьэм щызэпэкІигъэкІырэр. Лъэпкъым итарихъ цІыкІу-цІыкІоу къызэтыригъэщыкІызэ, тиІэ байныгъэ инэу мамырныгъэр, щыІэкІэ тынчыр, сыд ишІыкІэми, тыухъумэнхэ зэрэфаер тхэкІошхом итхылъыкlэкlэ къыдгурегъаlo.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

Тхылъыр иинагъэкІэ цІыкІу дэд, нэкІубгъуи 100 нахьыби хъурэп. Ау ащ романышхом ихъугъэ-шІагъэхэм уахещэ, авторыри романкІэ еджагь.

Тхылъыр ытхыгъ Тыркуем щыпсэурэ адыгэхэм ащыщэу Четин (ГъогулІ) Онэр. Ар Тыркуем къыщыхъугъ, илъэс 72-рэ ыныбжь. Онэр Тыркуем щызэлъашІэрэ адыгэ тхакІу, режиссер. 1963-рэ илъэсым Анкара дэт университетым финансхэмкІэ ифакультет чІэхьагъ, щеджагъ. Ау финанс Іофым пылъынэу хъугъэп, Анкара дэт театрэм артистэу Іоф щишІэу ыублагъ, спектаклэ 40 фэдизмэ ахэлэжьагъ. 1972 — 1973-рэ илъэсхэм гъэзетэу «Миллиет» зыфијорэм искусствэмкіэ иот-Ащ ыуж тырку телевидением хэми критикхэми лъэшэу ашlо-

Адыгэ дунаим ухещэ

«Гугъэ мыухыжьхэр» ыціэу мы мафэхэм тхылъ ціыкіу къысіэкіэхьагъ. Уишъыпкъэу уеджэмэ, сыхьат заулэкіэ уджын апэ къысшіошіыгъ, ау зэрэсымыюу къычіэкіыгъ. Адыгэ дунаир сыхьат заулэкіэ пкіуна? Адыгэ дунай кіыхьэм ащ ухещэ.

режиссерэу Іоф щишІэу ригъэжьагь, «Хэт щыІэр, хэт щымы-Іэжьыр?» зыфиюрэ сериалыр ыгъэуцугъ, артистэу ежьыри телеспектаклэхэм ахэлэжьагъ.

Четин Онэр « Сыдж плъыжь» ыІоу ытхыгьэ тхыльэу рассказхэр къызыдэхьагъэр 1975-рэ илъэсым къыдигъэкІыгъ. 1978рэ илъэсым ар нэмыцыбзэкІэ зэрадзэкІи цІыфыбэ еджагь, нэмыцыбзэкІэ тхыгъэ литературнэ ІофшІэгъэ анахь дэгъухэм ащыщэу алъытагъ. ЕтІанэ а рассказым техыгъэу фильм ежь ыгъэуцугъ.

Гъогул Онэр июфшагъэхэм Тыркуеми, нэмыкІ хэгъэгухэми осэшхо къащафашіыгь, премие зэфэшъхьафхэр къыратыгьэх. Ащи итворчествэ кІэлэцІыкіухэм апае ытхыгъэхэм чіыпІэшхо щаубыты. Ащ фэдэу «Гугъэ мыухыжьхэр» зыфиІорэ романыр къызыдэкІым (ащ дел упчІэжьэгьоу щылэжьагь. игерой шъэожъый), тхылъеджэ-

гъэшІэгьоныгь, агукІэ аштагь.

Тхылъыр икІыгъэ лІэшІэгъум ия 80-рэ илъэсхэм ытхыгъ, къыхиутыгь. Ау адыгабзэм зыралъхьагьэр джыры ныІэп. Ар зэридзэкІыгъ Онэр иныбджэгъоу, хэкум къэкІожьыгъэу щыпсэурэ Енэмыкъо Мэулид. ИпчъагъэкІэ 500 хъоу Іофшіагъэр Мыекъуапэ мы мафэхэм къыщыхаутыгь. ЫпшъэкІэ къызэрэщытІуагъэу, тхылъыр мыинми, авторым ащ адыгэ дунаир зэрэпсаоу ригъэфагъ.

КІэлэцІыкІум игукъэкІыжьхэм къяшІэкІыгъэ хъугъэ-шІагъэхэр сабый къэбар къодыехэп, лъэпкъым къырыкІуагъэм хэгъэщагъэу гупшысэхэр, зэдэгущыІэгъухэр бэу хэтых. Ахэр къэбар игъэкІотыгъэхэчи шытых. герой шъхьа ву сабыим янэжъ дэгушы!э зыхъук!э риюрэ гушы-

Іэ заулэуи гъэпсыгъэх. Кавказым къызэрэрафыгъээр ренэу нэнэжъ игупшысэхэм, игущы эхэм ахэт. Калэр дэгушы э. Ари адыгэ зэфышыыгъасэу арэп, гущыІэ хадзэу

ренэу къабгынэгъэ чІыгум ныом игугъу къешІы.

КІэлэцІыкІум шыкІэу зелъытэжьы. Сабыир янэжъ нахь фэгъэзагъэу къэтэджы, ащ ыдэжь щэлъы.

Чэщ горэм

- Нан, сыщыщыщт! ею кІэлэцІыкІум.
- Ужэ зэтемылъхьэмэ, узгъэщыщыщт джы, — elo ныжъым.
- Хьа, сышыкІэба сэ? — ШыкІэхэр чэщырэ щы-
- щыхэрэп. — Сыда зыкІэмыщыщхэрэр? — Шыудзэр зыдэщыІэр па-
- чъыхьэм идзэ къышІэщт. — Хэт пачъыхьэм идзэр?
- Типыйхэр ары. Тиунэ, тихэку, Кавказым тыкъизыфыгьэхэр ары. Хьаджэр аукІыгь, Щамилэ гъэры ашІыгъ...

Ащ фэдэ чыпіэхэр тхылъым къыхэфэх.

Роман ціыкіур гъэшіэгьонэу гъэпсыгъэ, нахь тэрэзэу къэпІон хъумэ, сюжетым игъэпсыкІэ къэІотэкІэ ямышІыкІэ щыгъэфедагъ. Сыдрэ къэбари сабыир бэшІагьэу щыгьуазэм фэд. ХэохапкІэу, лъэпкъым, унагъом къарыкІуагъэр кІэлэцІыкІум ытхьакІумэ ит зэпыт.

Адыгэхэм зэряхэбзагъэу, ныжъ-тыжъым, ны-тыхэм ясабый гукІэгьоу фыряІэр шъхьэихыгъэу щымытэу, адыгэ унэгъо зэфыщытыкІэм диштэу къэгьэльэгьуагь. Ныжъым кІэлэціыкіум гукіэгъу мыухыжь фыриІэми, гъум-тІымыгъэ, пхъэшэгъэ тІэкІу кІэтэу сабыим тыкІэм щыщ.

Къушъхьэу Тыркуем кІожьыгъэ къуаджэр зыкІэлъырысым ыцІэ тхыгъэм бэрэ къыхэфэ. Ау Кавказым къыранэгъэ къушъхьэхэм ар афагъадэрэп.

— Бинбогам къушъхьэ епІо хъуна? — еІо ныом. — Тэ тикъушъхьэхэм яльытыгъэмэ, ар чапи икъурэп.

Адыгэшым иобраз тхыгъэм чІыпІэшхо щеубыты. Сабыим ицІыкІугъо къыщегъэжьагъэу шым зызэрэфигъадэрэм къегъэлъагъо адыгэм шым уасэу фишІырэр. Ащ ехьылІэгьэ гупшысэхэр, ар адыгэм идунай зэрэхэтыгъэр гъэшІэгъонэу тхылъым къыщытыгъ. КІалэм ятэжъы янэжъ къызэрихьыгъэр романым дахэу къыщыгъэлъэгъуагъ. А чІыпІэми адыгэм шым мэхьанэу ритыщтыгъэр къыхэщы. Ыхьынэу Іуагъэ зызэдашІ нэуж кlалэр урысыдзэр зыдэщыІэ чІыпІэм кІуи, шы фыжьыр къатырихыгъ. «Мы шы фыжьыр сшІэ пэтзэ къахэсщыгъ. Блэ шІуцІэм фэдэу шІункіым хэкіодэрэ шымкіэ усхьына?!» — elo кlалэм.

Къушъхьэм икъэбари, лэгъупкъопсым мэхьанэу ратырэми, гъатхэр къэзыхьырэ Былыз идунэететыкІи, ащ икъэбархэми тхылъым умылъэгъурэ кlyaчlэ горэ къыхалъхьэ. Роман цІыкІум седжэфэ Къуекъо Налбый и «Къушъхьэ ябгэ» ренэу сынэгу кІэтыгъ...

Уадыгэмэ, адыгэ дунаим ухэты пшІоигъомэ, тхылъым уеджэн фае.

СИХЪУ Гощнагъу.

Э итіэнкіэ стэтіэстоны =

Зэрар езыхырэр

ЦІыфым ипсауныгьэ къэухъумэгьэным фэш шІэныгъэлэжьхэм ушэтын зэфэшъхьафыбэ ашІы илъэс пчъагъэхэр атырагъэкІуадэхэзэ.

Алабамэ (США-м) дэт университетым ишІэныгъэлэжьхэм бэмышІэу зэфэхьысыжь зэрашІыгьэмкІэ, гьомылэпхъэ гъэжъагъэхэр, кlэнкlэр, нэкулъ зэфэшъхьафхэр ыкІи псы ІэшІухэр нахьыбэрэ зыгъэфедэхэрэм гум лъэшэу зэрар рахы. ШІэныгъэлэжьхэм зэралъытэрэмкІэ, ахэм афэдэ гьомылапхъэхэр зикlасэхэм агу узыным ищынагъо нахь ашъхьарыт мэхъу, япроцент 56-м а гумэкІыгьор къафыкъокІы.

Университетым ишІэныгъэлэжьхэм мы лъэныкъомкІэ ашІыгъэ ушэтынхэм зыныбжь илъэс 45-м къыщымыкІэу хагъэлэжьагъэхэм а лъэхъаным зыгу узырэ ахэтыгьэп. Ушэтынхэр 2003-рэ ильэсым къыщегъэжьагъэу 2007-м нэс кIvагъэх.

ЦІыфэу шІэныгъэлэжьхэр зылъыплъэщтыгъэхэр купитфэу агощыгъагъэх гъомылапхъэу якlасэхэм, нахьыбэрэ агъэфедэхэрэм ялъытыгъэу.

Апэрэ купым хэхьагьэх гьомылэпхъэ гъэжъагъэхэр ыкІи псы ІэшІухэр зикlасэхэр («южная диета» ащ раlоуи мэхъу), ятІонэрэм хэтыгъэх полуфабрикатхэр (макаронхэр, пиццэр, мексиканскэ е китайскэ шхынхэр) нахь

къыхэзыхыхэрэр. Ящэнэрэ купым хагъэхьагъэх хэтэрыкІхэр, пхъэшъхьэ-мышъхьэхэр нахьыбэрэ зыгъэфедэхэрэр. -еи еілмехуішуі-уішеі — меденеілп Р дыжьышхэ зышІыным фэщагьэхэр, ятфэнэрэм — шъон пытэхэмрэ хэтэрыкІхэмрэ зэдагъэфедэнхэр зишэнхэр.

Илъэс пчъагъэм мыхэм япсауныгъэ -петпы дехажелене и медоличения информации лъэхэм, апэрэ купым хахьэхэрэм агу узыным ищынагьо нахь ашъхьарытэу, арэущтэу языгъэІон зэхъокІыныгъэхэр ахэм агухэм афэхъугъэу агъэунэфыгъ.

(Тикорр.).

Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэ и Указ

Къолъхьэ тын-Іыхыным пэуцужьыгъэным тегъэпсыхьагъэу Адыгэ Республикэм ишэпхъэ правовой акт заулэмэ зэхъокіыныгъэхэр афэшіыгъэнхэм ехьыліагъ

Урысые Федерацием и Президент 2015-рэ илъэсым бэдзэогъум и 15-м ышІыгъэ Указэу N 364-р зытетэу «Къолъхьэ тын-Іыхыным пэуцужьыгъэнымкіэ Іофшіэнхэр нахьышіоу гъэцэкіэгъэнхэмкіэ шіэгъэн фаехэм яхьыліагъ» зыфиіорэм диштэу Іофхэр гъэпсыгъэнхэм фэші унашъо сэшіы:

- 1. Мыщ фэдэ зэхъокІыныгъэхэр фэшІыгъэнхэу:
- 1) Адыгэ Республикэм икъэралыгьо граждан къулыкъу ІэнатІэ Іухьэ зышІоигъохэм, Адыгэ Республикэм икъэралыгъо граждан къулыкъушІэхэм хахъоу, мылъкоу ыкІи мылъкумкІэ пшъэрыльэу яІэхэм афэгъэхьыгъэ къэбархэр зэраlэкlагъахьэхэрэм яхьылlэгъэ Положениеу Адыгэ Республикэм и Президент 2009-рэ илъэсым Іоныгъом и 18-м ышІыгъэ Указэу N 110-р зытетэу «Адыгэ Республикэм икъэралыгъо граждан къулыкъу ІэнатІэ Іухьэ зышІоигъохэм, Адыгэ Республикэм икъэралыгьо граждан къулыкъушІэхэм хахъоу, мылъкоу ыкІи мылъкумкІэ пшъэ--арабеж естысхестефа мехеlя уеспыс хэр зэраlэкlагъахьэхэрэм ехьылlагъ» зыфиlорэмкІэ аухэсыгъэм (Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхэугъоягъэхэр, 2009, N 9; 2011, N 4; 2012, N 4, 6; 2013, N 5; 2014, N 11, 12; 2015, N 5):
- a) a 1 3-рэ пунктхэр мыщ тетэу къэтыгъэнэу:
- «1. Адыгэ Республикэм икъэралыгъо граждан къулыкъу ІзнатІэ (ыужкІэ граждан къулыкъу ІзнатІэр тІозэ дгъэкІощт) Іухьэ зышІоигъохэм, Адыгэ Республикэм икъэралыгъо граждан къулыкъушІэхэм (ыужкІэ граждан къулыкъушІэхэм (ыужкІэ граждан къулыкъушІэхэр тІозэ дгъэкІощт) хахъоу, унэе мылъкоу ыкІи мылъкумкІэ пшъэрылъэу яІэхэм яхьылІэгъэ къэбархэр, джащ фэдэу ахэм яшъхьэгъусэхэм, зыныбжь имыкъугъэ якІэлэцІыкІухэм хахъоу, унэе мылъкоу ыкІи мылъкумкІэ пшъэрылъэу яІэхэм яхьылІэгъэ къэбархэр зэраІэкІагъэхьанхэ фэе шІыкІэр мы Положением щыгъэнэфагъ.
- 2. Федеральнэ хэбзэгъэуцугъэм диштэу хахъоу, мылъкоу, мылъкумкlэ пшъэрылъэу яlэхэм яхьылlэгъэ къэбархэр alэкlэзыгъэхьанэу зипшъэрылъхэр:
- 1) къэралыгъо къулыкъу ІэнатІэм Іухьэ зышІоигъохэр;
- 2) отчет къызыфашІырэ илъэсым тыгъэгъазэм и 31-м ехъулІэу граждан къулыкъу ІэнатІэу Адыгэ Республикэм икъэралыгъо граждан къулыкъу ІэнатІэхэм яспискэ къыщыдэлъытэгъагъэм Іутыгъэ граждан къулыкъушІэхэр. Адыгэ Республикэм икъэралыгъо граждан къулыкъушІэхэр ащ фэдэ ІэнатІэм Іутхэ зыхъукІэ хахъоу, мылъкоу ыкІи мылъкумкІэ пшъэрылъэу яІэхэм яхьылІэгъэ къэбархэр, джащ фэдэу ахэм яшъхьэгъусэхэм, зыныбжь имыкъугъэ якІэлэцІыкІухэм хахъоу, мылъкоу ыкІи -ыахк мехеІк уетпыдетшп еІмумапым ъэбархэр арахьылІэн фае Республикэм и Президент 2009-рэ илъэсым шышъхьэІум и 31-м ышІыгъэ Указэу N 100-р зытетэу «Адыгэ Республикэм икъэралыгъо граждан къулыкъу ІэнатІэ Адыгэ Республикэм играждан къулыкъушІэ ыгъэцакІэ зыхъукІэ хахъоу, мылъкоу ыкІи мылъкумкІэ пшъэрылъэу иІэхэм яхьылІэгъэ къэбархэр, джащ фэдэу ащ ишъхьэгъусэ, зыныбжь имыкъугъэ икІэлэцІыкІухэм хахъоу, мылъкоу ыкІи мылъкумкІэ пшъэрылъэу яІэхэм яхьылІэгъэ къэбархэр зэраlэкlигъахьэрэ шlыкlэм ехьылlагъ» зыфиlорэм диштэу;
- 3) граждан къулыкъушІэхэу граждан къулыкъум иІэнатІэу спискэм къыщыдэмылъытагъэм Іутхэр ыкІи къэралыгъо къулыкъу ІэнатІэу спискэм къыщыдэлъытагъэм Іухьэ зышІоигъохэр.
- 3. Адыгэ Республикэм и Лышъхьэ

- зэриухэсыгъэ шіыкіэм тетэу хахъоу, мылъкоу, мылъкумкіэ пшъэрылъэу яіэхэм яхьыліэгъэ къэбархэр справкэхэм арытхэу аіэкіагъахьэх:
- 1) цІыфхэм граждан къулыкъум Іухьэхэ зыхъукІэ;
- 2) спискэм къыщыдэлъытэгъэ ІэнатІэхэмкІэ кандидатхэм граждан къулыкъу ІэнатІэхэу спискэм къыщыдэлъытагъэхэм заІуагъахьэхэкІэ;
- 3) граждан къулыкъу ІэнатІэхэу спискэм къыщыдэлъытагъэхэм аlут граждан къулыкъушІэхэм илъэс къэс отчет къызыфашІырэ илъэсым мэлылъфэгъум и 30-м нахь мыгужъоу.»;
- б) я 4.1-рэ пунктыр хэгъэхъогъэнэу ыкІи ар мыщ тетэу къэтыгъэнэу:
- «4.1. Мы Положением ия 4-рэ пункт диштэу спискэм къыщыдэлъытэгъэ ІэнатІэм Іухьэ зышІоигъом хахъоу, мылъкоу ыкІи мылъкумкІэ пшъэрылъэу иІэхэм яхьылІэгъэ къэбархэр аІэкІегъахьэх.»:
- в) я 6-рэ пунктым кlyaчlэ имыlэжьэу лъытэгъэнэу:
- г) я 10-рэ пунктыр мыщ тетэу къэтыгъэнэу:
- «10. Мы Положением ия 3-рэ пункт иа 1-рэ подпункт диштэу къэбархэр заІэкІигьэхьэгьэ мафэм щегьэжьагьэу мазэм къыкіоці джыри зэ ауплъэкІужьыгъэ къэбархэр цІыфым арихьылІэжьын ылъэкІыщт. Спискэм къыщыдэлъытэгъэ ІэнатІэм Іухьэ зышІоигъом мы Положением ия 3-рэ пункт ия 2-рэ подпункт диштэу къэбархэр заlэкlигъэхьэгъэ мафэм щегъэжьагъэу мазэм къыкlоці джыри зэ ауплъэкlужьыгъэ къэбархэр арихьылІэжьын ылъэкІыщт. Мы Положением ия 3-рэ пункт ия 3-рэ подпункт зигугъу къышІырэ піалъэр зикіырэ нэуж мазэм къыкіоці граждан къулыкъушІэм джыри зэ ауплъэкІужьыгъэ къэбархэр арихьылІэжьын ылъэкІыщт.»;
- д) я 10.1-рэ пунктыр хэгъэхъогъэнэу ыкІи ар мыщ тетэу къэтыгъэнэу:
- «10.1. Мы Положением ия 8-рэ пункт зигугъу къышырэ цыфхэмрэ граждан къулыкъушыхэмрэ къарахьылыгъэ къэбархэу зыхэплъэжьыгъэхэр Адыгэ Республикэм икъэралыгъо орган кадрэхэмкы икъулыкъу мэфи 5-м къыкюцы Адыгэ Республикэм и Лышъхъэрэ Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинетрэ я Администрацие Іэкlегъахьэх.»:
- е) я 15-рэ пунктым хэт гущыІэхэу «Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэ зэриухэсыгъэ шіыкіэм диштэу» зыфиюхэрэр гущыІэхэу «Адыгэ Республикэм икъэралыгъо ІэнатІэхэм аlутхэм, Адыгэ Республикэм икъэралыгъо граждан къулыкъушІэхэм ыкІи ахэм яунагьохэм арысхэм хъарджэу ашІыгъэхэм, хахъоу, мылъкоу, мылъкумкІэ пшъэрылъэу яІэхэм яхьылІэгъэ къэбархэр Адыгэ Республикэм икъэралыгъо хабзэ игъэцэкІэкІо къупыкъухэм яинтернетсайтхэмрэ Адыгэ Республикэм икъэралыгъо къулыкъухэм яофициальнэ сайтхэмрэ зэрарагъахьэрэ, мыщ фэдэ къэбархэр къыхаутынхэм пае къэбар жъугъэм иамалхэм зэраlэкlагъахьэрэ ШІыкІэу Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэ 2012-рэ илъэсым бэдзэогъум и 11-м ышІыгьэ Указэу N 154-р зытетэу «Адыгэ Республикэм икъэралыгъо граждан къулыкъушІэхэм ыкІи ахэм яунагъохэм арысхэм хъарджэу ашІыгъэхэм, хахъоу, мылъкоу, мылъкумкІэ пшъэрыльэу яІэхэм яхьылІэгьэ къэбархэр Адыгэ Республикэм икъэралыгъо хабзэ игъэцэкІэкІо къулыкъухэм яинтернетсайтхэмрэ Адыгэ Республикэм икъэралыгъо къулыкъухэм яофициальнэ сайтхэмрэ зэрарагъахьэрэ, мыщ фэдэ къэбархэр къыхаутынхэм пае къэбар жъугъэм иамалхэм зэраlэкlагъахьэрэ

Шіыкіэм ехьыліагъ» зыфиюрэмкіэ аухэсыгъэм (Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхэугъоягъэхэр, 2012, N 7; 2013, N 5, 12; 2014, N 11) диштэу» зыфиюхэрэмкіэ зэблэхъугъэнэу;

- ж) я 17-рэ пунктыр мыщ тетэу къэтыгъэнэу:
- «17. Спискэм къыщыдэлъытэгъэ Ізнатізм Іухьэ зышіоигьохэм хахьоу, мылъкоу, мылъкумкІэ пшъэрылъэу -оП им уехдаделя елеппилия мехеів ложением диштэу аlэкlагъахьэхэрэр, джащ фэдэу а къэбархэм яшъыпкъагъэ зэрауплъэкІугъэм икІэуххэм яхьылІэгъэ къэбархэу граждан къулыкъушІэхэм илъэс къэс аІэкІагъахьэхэрэр яличнэ дело рагъэгъусэх. Спискэм къыщыдэлъытэгъэ ІэнатІэм Іухьэ зышІоигьохэу Адыгэ Республикэм икъэралыгьо орган икадрэ къулыкъу хахъоу, мылъкоу, мылъкумкІэ пшъэрылъэу яІэхэм яхьылІэгъэ справкэхэр, яшъхьэгъусэхэм, зыныбжь имыкъугъэ якІэлэцІыкІухэм хахъоу, мылъкоу, нахк мехеік уетпыдетші еіммульным лІэгъэ справкэхэр къезыхьылІагъэхэр граждан къулыкъу ІэнатІэм зыІуамыгъахьэхэкІэ, зигугъу къэтшІыгъэхэм янэмыкі документхэм ягъусэу ащ фэдэ справкэхэми къафырагъэгъэзэжьы.»;
- я 18-рэ пунктым кlyaчlэ имыlэжьэу лъытэгъэнэу;
- 2) Адыгэ Республикэм икъэралыгъо граждан къулыкъу ІэнатІэ Іухьэ зышІоигъохэм, Адыгэ Республикэм икъэралыгъо граждан къулыкъушІэхэм къајэкјагъэхьэгъэ къэбархэм яшъыпкъагъэ зэрауплъэкІурэм, Адыгэ Республикэм икъэралыгъо граждан къулыкъушІэхэмкІэ шапхъэу щыІэхэр Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэрэ Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинетрэ я Администрацие, Адыгэ Республикэм икъэралыгъо хабзэ игъэцэкІэкІо къулыкъухэм къазэращыдалъытэрэм гъунэ зэрэлъафырэм ехьылІэгъэ Положениеу Адыгэ Республикэм и Президент 2010-рэ илъэсым мэлылъфэгъум и 26-м ышІыгъэ унашъоу N 50-р зытетэу «Урысые Федерацием и Президент 2009-рэ илъэсым Іоныгъом и 21-м ышІыгьэ Указэу N 1065-р зытетэу «Федеральнэ къэралыгьо къулыкъу Іэнатіэм Іухьэ зышіоигъохэм, федеральнэ къэралыгъо къулыкъушІэхэм къа Іэк Іагъэхьэгъэ къэбархэм яшъыпкъагъэ зэрауплъэкlурэ, федеральнэ къэралыгъо къулыкъушІэхэм къулыкъу пшъэрылъхэр зэрагъэцакІэрэм гъунэ зэрэлъафырэ шіыкіэм ехьыліагъ» зыфигорэмкі аухэсыгьэм (Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхэугъоягъэхэр, 2010, N 4, 10; 2011, N 4; 2012, N 4, 6; 2013, N 5; 2014, N 11) ия 3-рэ пункт зэхъокІыныгъэ фэшІыгъэнэу, ар мыщ тетэу къэтыгъэнэу:
- «3. Адыгэ Республикэм икъэралыгьо граждан къулыкъу ІэнатІэхэм яспискэ къыщыдэмылъытэгъэ къэралыгъо къулыкъу ІэнатІэм Іут къэралыгъо къупыкъушјам ыкји къзрапысъо къулыкъу ІэнатІэм Іухьэ зышІоигьом хахъоу, мылъкоу, мылъкумкІэ пшъэрылъэу яІэхэм яхьылІэгъэ къэбархэу аІэкІагъэхьагъэхэм яшъыпкъагъэ ауплъэкly Урысые Федерацием ишэпхъэ правовой актхэм адиштэу цІыфхэм къарахьылІэрэ къэбархэр зэрауплъэкІурэ шыкізу мы Положением щыгьэнэфагьэм тетэу. Адыгэ Республикэм икъэралыгъо граждан къулыкъушІэхэр ащ фэдэ ІэнатІэм Іутхэ зыхъукІэ хахъоу, мылъкоу мехеІк уетлыдетшп еІямуятым иіяы яхьылІэгьэ къэбархэр, джащ фэдэу ахэм яшъхьэгъусэхэм, зыныбжь имыкъугъэ якІэлэцІыкІухэм хахъоу, мылъкоу ыкІи -ыахк мехеІк уетпыдетшп еІммунтым лІэгьэ къэбархэр арахьылІэн фае Адыгэ Республикэм и Президент 2009-рэ илъэсым шышъхьэlум и 31-м ышlыгъэ Указэу N 100-р зытетэу «Адыгэ Респуб-

- пикэм икъэралыгъо граждан къулыкъу ІзнатІз Адыгэ Республикэм играждан къулыкъушІз ыгъэцакІз зыхъукІз хахъоу, мылъкоу ыкІи мылъкумкІз пшъэрылъзу иІзхэм яхьылІзгъз къзбархэр, джащ фэдэу ащ ишъхьэгъусэ, зыныбжь имыкъугъз икІзлэцІыкІухэм хахъоу, мылъкоу ыкІи мылъкумкІз пшъэрылъзу яІзхэм яхьылІзгъз къзбархэр зэраІзкІигъахьэрэ шІыкІзм ехьылІагъ» зыфиІорэмкІз аухэсыгъэм (Адыгэ Республикэм ихэбзэгъзуцугъз зэхэугъоягъэхэр, 2009, N 8; 2012, N 6; 2015, N 5) диштэу.»;
- 3) Адыгэ Республикэм икъэралыгъо ІэнатІэхэм аІутхэм, Адыгэ Республикэм икъэралыгъо граждан къулыкъушІэхэм ыкІи ахэм яунагьохэм арысхэм хъарджэу ашІыгъэхэм, хахъоу, мылъкоу, мылъкумкІэ пшъэрылъэу яІэхэм яхьылІэгъэ къэбархэр Адыгэ Республикэм икъэралыгъо хабзэ игъэцэкІэкІо къулыкъухэм яинтернет-сайтхэмрэ Адыгэ Республикэм икъэралыгъо къулыкъухэм яофициальнэ сайтхэмрэ зэрарагьахьэрэ, мыщ фэдэ къэбархэр къыхаутынхэм пае къэбар жъугъэм иамалхэм зэрајэкјагъахьэрэ Шіыкіэу Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэ 2012-рэ илъэсым бэдзэогъум и 11-м ышІыгъэ Указэу N 154-р зытетэу «Адыгэ Республикэм икъэралыгъо граждан къулыкъушІэхэм ыкІи ахэм яунагьохэм арысхэм хъарджэу ашІыгъэхэм, хахъоу, мылъкоу, мылъкумкІэ пшъэрылъэу яІэхэм яхьылІэгъэ къэбархэр Адыгэ Республикэм икъэралыгьо хабзэ игьэцэкІэкІо къулыкъухэм яинтернет-сайтхэмрэ Адыгэ Республикэм икъэралыгъо къулыкъухэм яофициальнэ сайтхэмрэ зэрарагъахьэрэ, мыщ фэдэ къэбархэр къыхаутынхэм пае къэбар жъугъэм иамалхэм зэраlэкlагъахьэрэ Шыкlэм ехьыліагь» зыфиіорэмкіэ аухэсыгьэм (Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхэугьоягьэхэр, 2012, N 7; 2013, N 5, 12; 2014, N 11) мыщ фэдэ зэхьокlыныгъэхэр фэшІыгъэнхэу:
- a) я 2-рэ пунктым ия 4-рэ подпункт мыщ тетэу къэтыгъэнэу:
- «4) отчет къызыфашіырэ лъэхъаным ыпэкіэ илъэси 3-м къыкіоці Адыгэ Республикэм икъэралыгъо Іэнатіз Іутыгъэм (Адыгэ Республикэм икъэралыгъо граждан къулыкъушіэ), ащ ишъхьэгъусэ пстэумкіи хахъоу яіагъэм чіыгу Іахьыр, амыгъэкощырэ нэмыкі мылъку лъэпкъыр, транспортхэр, осэшхо зиіэ тхьапэхэр, организациехэм яуставной капиталхэм яіахъ къызіэкіэгьэхьэгьэнхэм мылъкоу апэіуагъэхьагъэр шъхьадэкіы зыхъукіэ, мылъку къэкіуапіэм ехьыліэгъэ къэбархэри арахьыпіэх.»:
- б) я 5.1-рэ пунктым иаужырэ гущыlэухыгъэ мыщ тетэу къэтыгъэнэу:
- «Ащ фэдэ зыхъукіэ, зигугъу къэтшіыгьэ организациехэм яофициальнэ сайтхэм информационнэ-телекоммуникационнэ сетэу «ИнтернетымкІэ» джащ фэдэ къэбархэр арагъахьэх къолъхьэ тын-Іыхыным пэуцужьыгъэным епхыгъэ Іофыгъохэм, Адыгэ Республикэм икъэралыгъо къулыкъу афэгъэхьыгъэ подразделхэмкіэ шапхъэу щыіэхэм адиштэу. Адыгэ Республикэм икъэралыгъо къулыкъу иофициальнэ сайт ираздел щагъэнафэ организацием иофициальнэ сайтэу ащ фэдэ къэбархэр зэрагъэхьагъэм иадрес, информационнэ-телекоммуникационнэ сайтэу «Интернетыр» къызфагъэфедэзэ.».
- 2. Официальнэу къызыхаутырэ мафэм щегъэжьагъэу мы Указым кlyaчlэ иlэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и Лышъхьэу ТХЬАКІУЩЫНЭ Аслъан къ. Мыекъуапэ,

чъэпыогъум и 13, 2015-рэ илъэс N 151

• ИСКУССТВЭМ ЩЫЦІЭРЫІОХЭР

Иорэдхэм тамэ агъоты

Урысыем, Пшызэ, Адыгеим культурэмкІэ язаслуженнэ ІофышІэу, орэдусэу КІыргь Юрэ итворчествэ ехьылІэгъэ къэгъэлъэгъоныр культурэм и Унэшхо къыщызэІуахыгъ. Район тхылъеджапіэм иіофышіэхэу Ацумыжъ Заремэрэ Лыіужъу Марыетрэ зэгъэпшэнхэр ашІыхэзэ, Ю. КІыргъым итхылъхэм, гъэзетхэмрэ журналхэмрэ къыхаутыгъэхэм къатегущы агъэх. Адыгэ литературэм щызэльашІэрэ Мэхьош Руслъанрэ КІыргъ Юрэрэ зэгъусэхэу «Тиорэдишъ» зыфиlоу къыдагъэкІыгъэ тхылъым ыкІышъо шъо зэфэшъхьафхэмкІэ гъэкІэрэкlагъэ. Лъэпкъым итарихъ, ишэн-хабзэхэм, нэмыкІхэм афэгъэхьыгъэ орэдхэр цІыфхэм ашІэх.

«Чылэхэр, тыдэ шъухъугъа?» зыфиюрэр Хъут Заремэ мэкъэ дахэкіэ къызыхедзэм, гум къихьагъэр макіэп. Джэнэ шіуціэр орэдыюм зэрэщыгыльытым мэхьэнэ хэхыгъэ етэты. Джэнэ плъыжь гъэкіэрэкіагъэр е джэнэ кіэко зэжъур артисткэм къызыщилъагъэу щытыгъэмэ, едэіугъэхэм орэдыр икъоу къагурымыющтыгъэу къытщэхъу.

«Ситхьэркъо фыжь», «ШІулъэгъур къэджэ», нэмыкі тхылъхэм къахэхъуагъ бэмышізу Ю. Кіыргъым къыдигъэкіыгъэу «Сиорэдхэр шъощ пай» зыфиіорэр.

Къэгъэлъэгъоным нэбгырабэ еплъыгъ. Хабзэм икъулыкъушіэхэр, искусствэм иіофышіэхэр, хьакіэхэр гущыіэгъу щызэфэхъугъэх. Адыгэкъалэ къикіыгъэ орэдыіохэу Устэкъо Нухьэрэ Джамилия Мирзоевамрэ къызэрэтаіуагъэу, Кіыргъ Юрэ ціыфхэм агу ихъыкіырэр иусэхэмкіэ къытлъегъэіэсых.

Къыпщытхъурэм уегъэгушхо

Тэхъутэмыкъое районым иадминистрацие ипащэу Шъхьэлэхъо Азмэт ыціэкіэ юбилярым къыфэгушіуагъ районым инароднэ депутатхэм я Совет итхьаматэу Хьатит Алый, шіоу щыіэр къыдэхъунэу фэлъэіуагъ. А. Хьатитэр залым къычіэкіыжьызэ, композиторым фэгъэхьыгъэ къэгъэлъэгъоным ыпашъхьэ къыщыуцугъ, орэдыіохэр ащ псынкізу къекіоліагъэх. Ю. Кіыргъым итхылъхэм икіэрыкізу яплъыхэзэ, чылэхэм яхьыліэгъэ орэдэу Хъут Заремэ ыгъэжъынчыгъэм, нэ-

Лъэпкъхэр искусствэм щызэфэзыщэрэмэ ащыщэу КІыргъ Юрэ июбилей пчыхьэзэхахьэ Тэхъутэмыкъое районым культурэмкіэ и Унэшхо щыкіуагъ. Къалэу Мыекъуапэ, Шэуджэн, Теуцожь, Тэхъутэмыкъое районхэм, Адыгэкъалэ ятворческэ купхэр зэхахьэм хэлэжьагъэх.

мыкіхэм яеплъыкіэхэр къара-Іоліагъэх.

Адыгэ Республикэм икомпозиторхэм я Союз итхьаматэу, Адыгеим искусствэхэмкІэ изаслуженнэ ІофышІэшхоу, профессорэу Къэгъэзэжь Байзэт, Урысыем итхакІохэм я Союз хэтэу Мэхъош Руслъан, композиторым иныбджэгъушІоу Оник Нигоевыр, Адыгеим изаслуженнэ журналистэу Къэзэнэ Юсыф, Мамырныгъэм и Лигэ икъутамэу Адыгеим щыІэм ипащэу Аристотель Спировыр, Тэхъутэмыкъуае щыпсэухэрэм аціэкіэ Еутых Къадырхъан, нэмыкІхэри Ю. КІыргъым къыфэгушІуагъэх, щытхъоу фајуагъэр щы ізныгъэм къызэрэхэхыгъэм фэшІ ягущыІэхэр гурыІогьошІугьэх.

Иорэдхэр лъэпэмафэх

АдыгабзэкІи, урысыбзэкІи композиторым ыусыгьэ орэдхэр пчыхьэзэхахьэм щызэхэтхыгьэх. Устэкьо Нухьэ, Ацумыжъ Ада-

кэм», Мыекъопэ къэлэ паркым иоркестрэ, «Сэтэнаем», «Уджым», фэшъхьафхэм композиторым иорэдхэр къаlуагъэх, имэкъамэхэр агъэжъынчыгъэх. КІыргъ Юрэ къызыщыхъугъэ Хьэлъэкъуае фэгъэхьыгъэр хорым къыlуагъ, авторым къыхидзи, залым чlэсхэри

мэ, ХьакІэгьогъу Джульеттэ, Джамилия Мирзоевам, Шэхэнэ Миланэ, Хъунэго Фатимэ, Хьаткьо Раситэ, Михаил Кабановым, Къатмэс Руслъан, Чэтэо Самирэ, купхэу «Ладэм», «Хуторян-

къадежъыугъэх. Адыгэ Республикэм изаслуженнэ артистэу, пщынаоу Мышъэ Анзаур композиторым ыгъэсагъэхэм ащыщ. Анзаур пчыхьэзэхахьэм юбилярым щыфэгушІуагъ.

ЕплъыкІэхэр

Тэхъутэмыкъое районым культурэмкіэ игъэіорышіапіэ ыціэкіэ Кіэлэбый Зурыет къызэрэхигъэщыгъэу, Кіыргъ Юрэ орэдым

къыфэхъугъ, иусэхэр лъэпкъ зэфэшъхьафхэм якlасэх, концертхэм ащэlух.

Бэгугъэ Симэ, Пэрэныкъо Муратэ, Нэгъой Инвер, Батыжъ Зое, Оник Нигоевым, Аристотель Спировым, нэмыкіхэм къызэрэхагъэщыгъэу, Кіыргъ Юрэ орэдхэм тамэ ареты, ихэгъэгу, илъэпкъ, ичіыгу шіулъэгъоу афыриіэр имэкъамэхэм ащэжъынчы. Ублэпіэ классхэм арыс кіэлэціыкіухэм композиторым иорэдхэр ашіэх. Сабыйхэм къащыублагъэу нэжъ-іужъхэм анэсыжьэу афэусэ. Иорэдхэр бэгъашіэ мэхълух

— Тхьаегъэпсэух къысфэгушlуагъэхэр, пчыхьэзэхахьэм хэлэжьагъэхэр, — къытиlуагъ Кlыргъ Юрэ. — Искусствэм ыбзэ цlыфхэр зэфещэх. Сиорэдхэм ядэlу зышlоигъохэр къалэхэм, районхэм къарыкlыгъэх, сагъэлъэпlагъ, сагъэгушхуагъ. Сыкъыбдэгущыlэзэ, орэдэу сыусыщтхэм ямэкъамэхэр сыгу «щэчэрэгъух». «Адыгэ макъэм» ныбджэгъушlоу сыриl, сигуапэу седжэ.

Опсэу, Юр! Уиныбджэгъухэм, дэгъоу узышlэхэрэм шlоу пфаlуагъэр Тхьэм къыбдегъэхъу, нарт бэгъашlэ охъу, уиорэдыкlэхэм тыкъяжэ.

ЕМТІЫЛЪ Нурбый.

Зэхэзыщагъэр ыкІи къыдэзыгъэкІырэр:

Адыгэ Республикэм льэпкь
ІофхэмкІэ, ІэкІыб къэралхэм ащыпсэурэ тильэпкъэгъухэм адыряІэ зэпхыныгъэхэмкІэ ыкІи къэбар жъугъэм иамалхэмкІэ и Комитет Адресыр: ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэщыІэр: 385000,

къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр:

приемнэр: 52-16-79, редактор шъхьаІэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44,

редактор гуадзэрпшъэдэкІыжь зыхьырэ секретарыр: 52-16-77.

E-mail: adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьаты-

Урысые Федерацием хэутын ІофхэмкІэ, телерадиокъэтын-хэмкІэ ыкІи зэлъы-ІэсыкІэ амалхэмкІэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чІыпІэ гъэІорышІапІ, зэраушыхьатыгъэ номерыр ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр

ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

ЗэкІэмкІи пчъагъэр 3250 Индексхэр 52161 52162 Зак. 946

Хэутыным узщыкІэтхэнэу щыт уахътэр Сыхьатыр 18.00 ЗыщыкІэтхэгъэхэ уахътэр Сыхьатыр 18.00

> Редактор шъхьаІэр Дэрбэ Тимур

Редактор шъхьа Іэм иапэрэ гуадзэр

МэщлІэкъо Саид

ПшъэдэкІыжь зыхьырэ секретарыр ЖакІэмыкъо Аминэт

